

40. SZÁM. 1893.

BUDAPEST, OKTÓBER 1.

40. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és a politikai újdonságok együtt félévre 12 frt — 6 *

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt félévre — 4 *

Csupán a POLITIKAI ÚJDONSÁGOK egész évre 5.— félévre — 2.50 Külföldi előfizetőkhez a postallag meghatározott viteldíj is eszandandó.

A KÖSZEGI ÜNNEPNAPOK.

A kőszegi ünnepnapokkal bizonyára még sokáig foglalkozik a közvélemény. Az ott lefolyt hadgyakorlat nem pusztán katonai színjáték volt, előre kicsinált háborusdi, a melynek külföldön is sűrűn rendeznek, hanem olyan utánczott hadjárat, melyben minden úgy történt, mintha igazi ellenségek szálltak volna egymással szembe. Kemény versenypróba volt ez, melyben a parancsnokló tábornokok kitüntethették hadvezéri képességüket, a tisztek és közkatonák fegyverzettségüket, kitartásukat, ügyességüket.

Történeti jelentőséget adott ennek a hadgyakorlatnak az a körülmény, hogy a mi királyunk és két oly előkelő idegen uralkodó jelenléte-

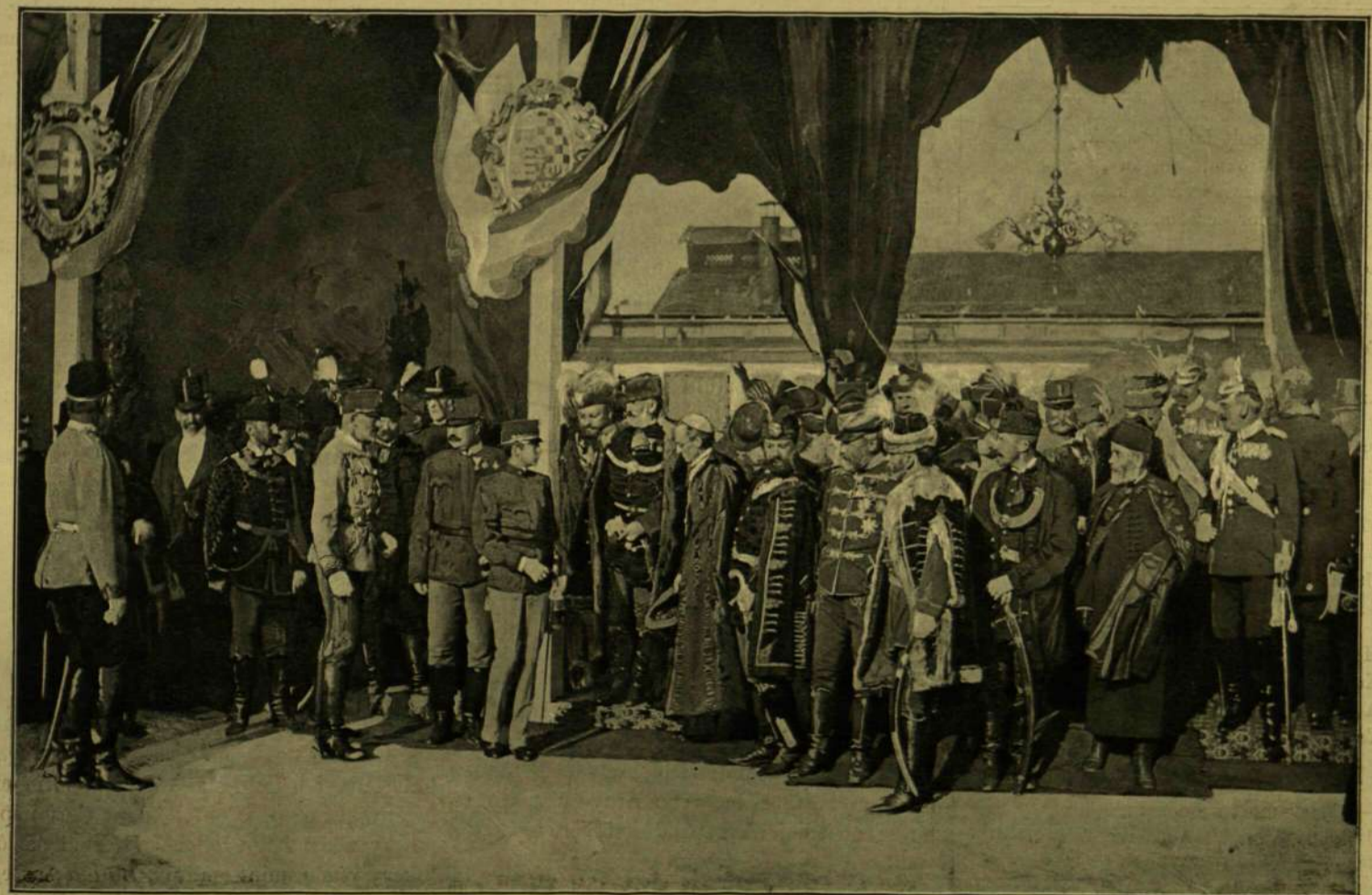
ben folytak le, mint Vilmos német császár és Albert szász király, továbbá, hogy ott voltak nagy számmal az uralkodóház tagjai, a hadsereg legkiválóbb tábornokai és az idegen államok katonai képviselői.

De a legörvendesebb eseményként domborodik ki az egészből az, hogy a hadgyakorlat elejétől végig fényesen sikerült. Ezt elismerte a német császár, Európa legnagyobb hadseregének hadura, a szász király, valamennyi katonai szaktekintély és úgyszólván az egész világsajtó. Nagyobb elismerést még alig nyert közös hadseregbeli tábornok, mint Rheinländer tábornagy, a győzedelmes déli hadtest vezére. S melegebb hangú elismerést alig kapott még a mi katonaságunk, mint a minőnek ő felsége a király kőszegi hadiparancsában kifejezést adott.

Most, a mikor világszerte azt mondogatják, hogy minden nemzet annyit ér, a milyen a hadserege, kétszeresen nagy jelentőségű dolog reánk nézve ez a közelismerés. Fényes bizonyítást szolgáltatott a külföldnek a hadgyakorlat által a mi haderőnk s ez által jelentékenyen öregbítette a hadsereg és az ország tekintélyét.

Mély politikai hatása is van a hadgyakorlatnak, mert még inkább megszilárdította a hármas szövetséget s növelte az annak legyőzhetlenségébe vetett hitet.

E nagy hadgyakorlatok alatt sok fényes ünnepség folyt le Kőszeg városában. A vasúti állomáson és a katonai reáliskolában, hol az uralkodók laktak, feledhetetlen jelenetek fordultak elő. Királyát igazán csak a magyar tudja ünnepelni, s mikor főuraink és vármegyei kis-

A KIRÁLY MEGÉRKEZÉSÉRE VÁRÓK A KÖSZEGI VASUTI PÁLYAHÁZNÁL SZEPTEMBER 16-ÁN.

Erdélyi M. fényképe után.

nyargó medrélől számtalanszor kitér, hol jobbra, hol balra, úgy, hogy járatlan ember néha képtelen volna megismerni a fő-ágot. Feljebb, Szekeső mellett is van egy széles benyulása a hegyoldal mellé, melynek vize posványos mocsárban, nádasban vész el. Szekesőn alul egyszerre összeszűkül, majd hirtelen kitágul és két főágra is oszlik. Kis vizállásnál a baloldali ág a hajózható. Itt azonban a mederváltozás oly gyakori, hogy olyan kis vizállás mellett, mint most van, a hajó előhaladása csakis folytonos mérések eszközésével lehetséges.

Az omló partokon ellágyul az iszapos föld s hatalmas darabokban omladozik. Néhol a partot már csak a kimosott fák száraz gyökerei, meg a sűrűn kuszált szeder-indák tartják. A baloldalon alkotott mohácsi szigeten temérdek ér ágazik el szanaszét, s a dús növényzet között lép-té nyomon tengerszemek keletkeznek. Az elhaladó csónak a vízi szárnyasok ezreit riasztja fel,

mocsártengerben van. Ez a mocsártenger csaknem észrevétlenül olvadt bele a Dráva medrébe, melyet magunk is a Duna nyulványának hinnénk, ha észre nem vennék kelet felé tartó, néhol igen gyors folyását. Itt is mindenütt az egyhangú, homokos, dús növényzetű partok jellemzik a vidéket. A Duna és Dráva néhol már az erdő legsűrűbb részéig bemosta magát; innen van, hogy magas vizállásnál néha egész kilométernyire víz alá kerül az erdő. A teljesen háborítatlan területen a vadak annyira elszaporodtak, hogy a legkisebb zaj ezeket ver fel nyugalmukból.

A kisasszony napja azonban a vízi szárnyasok nagy részének már kezébe adta az útlevelet; azok már útban is vannak a melegebb haza felé. Az itt maradtak azért még bő zsákmányt nyújthattak vadász-vendégeinknek.

PAUR GÉZA.

A szárnysegéddel előzetesen megállapított Ó Fensége itt tartózkodásának programja és meghatározott a kormányzó látogatásának ideje. Pontosan a kitűzött időben megjelent lord Darley, a kormányzó, katonai segéde és első titkára által kísérve. Rear Admiral Bowdon—Smieh, az «ausztráliai flotta» parancsnoka és Sydney város képviselőjében annak polgármestere a városi jegyzővel együtt szintén tiszteletüket tették a főherczegnél. Ez utóbbiak feltűntek díszruhájokkal, mely egy hosszú és bő, kenguru, vagy ki tudja micsoda ötödik világ-részbeli állat bőrével diszitett palástból állott. Angol szokás szerint itt is mindazon polgári egyének, a kik valamely nyilvános hivatalt viselnek, hivatásuk teljesítésekor, vagy ünnepi alkalmakkor, bizonyos megkülönböztető öltözetet viselnek.

Az első nap délutánját Ó Fensége a város megtekintésére szentelte. A kormányzó fogatán,

A KIRÁLY ÉS A NÉMET CSÁSZÁR BEVONULÁSA KÖSZEGRE Szeptember 18-án.

Jantyk Mátás eredeti rajza.

melyek tétovázó zavarukban ide-oda repülnek. Batina alatt Vörösmart felé majdnem egy egész körtutát alkot az öreg Duna medre. A víz lomha hullámai hol a jobb oldalon, hol a bal oldalon mossák a mind sűrűbb erdővel benőtt partot. A kinyúló fokoknál a puha, homokos talajon féllábon állógáló gémekek s örökösen sipogó sirályokat és bibiczeket riaszt fel az arra elhaladó hajó.

Apatin községnél kezdődik tulajdonképen az igazi labirynthusa az aldunai mocsaraknak. Az eddig csak néha-néha előbukkanó halászkövek itt már mind sűrűbben gubbasztanak kis csónakjukban, várva a jó fogást. Itt az átjutás egy-egy mellékágon jó kalauz nélkül néha csaknem lehetetlen. A folyam mellékágai mindmegannyi zsákutczába s posványokba vezetnek. E posványos ágakból néha egész tengernyi tavak keletkeznek, melyek szélén kákcusomók s hajlott nádszálak bólingatnak.

Az apatini Dunaágtól mintegy 14 kilométernyire nyugat felé esik a belyei vadászterület. A szomszédos Kópács községe már valóságos

FERENCZ FERDINÁND FŐHERCZEG FÖLDKÖRÜLI ÚTJA.

Írta a «Vasárnapi Ujság» számára egy tengerésziszta az «Erzsébet» fődelizetén.

Sydneyben.

(II. közelemény.)

Réggel 9 órakor vetettünk horgonyt Port Jackson számos öbleinek egyikében, a hadihajók «Farm Cove» nevű kikötőjében, az angol hajóraj közelében. Ferencz Ferdinánd Ó Fenségeinek utazása magán jellegű lévén, nem húztuk fel a főarboezra az uralkodó-ház lobogóját. Ennél fogva elmaradt az angol hajók lobogódíszes és ágyüdvözele is, melyek ugyan a főherczeg magas rangját megillették volna. Mindjárt megérkeztünk után hajónkra jött a kormányzó katonai segéde és a német főkonzul, a ki, — mivel nekünk, noha monarehiánk nagyszámú alattvalója él itt, Sydneyben saját konzulunk nincs, — a német kormányval kötött egyezmény folytán az osztrák-magyar konzul tisztét is végzi.

mely egész itt tartózkodása idejére szolgálatára állott, végig járta a nagy kiterjedésű város szebb és érdekesebb részeit és sok időt szentelt a gazdag múzeum, valamint a «National Art Gallery» beható megismerésére. Ez utóbbi egy néhány sydneyi macenas által létesített és művészekkel összeállított műtárlat, melyben különösen a festőművészet kiválóan van képviselve. A tárlat rendezője hosszabb időt töltött Európában, hol sikerült a gyűjtemény számára több kitűnő újabb festő eredeti műveit megszereznie, melyek most annak gyöngyei és Sydney büszkeségei. A gyűjteménynek nagyobb része pedig az ó-világ régi és újabb mestereinek igen sikerült másolataiból áll. Ausztrália maga nincsen még képviselve művészi termékek által. A legújabb világrésznek alig van még története; társadalmi újkeletű, lakossága alig foglalkozott eddig másval, mint a mindennapi élet gondjaival és érdekeivel. De azért fejlődése már is oly rohamos, jövője oly sokat ígérő, hogy rövid idő múltán a természet termékein kívül kétségkívül a művészet remekeivel is gazdagítani fogja hírnevét.

A város megtekintése már magában is érdekes és élvezetes. Belvárosa a (city), a nyilvános élet, a kereskedelmi és üzleti világ fő helye. Ott vannak az országház, a miniszteriumok, a többi állami és más hivatalok (officeok). Már az állami hivatalok száma magában is nagy, lévén Sydney fővárosa Új-Déli-Wales tartományának, mely mint a többi ausztráliai gyarmat tartományok is, önálló alkotmányos állam, egy kormányzó, mint az angol korona megbízottja alatt miniszterekkel, felső és alsó házzal. Ezekhez járúlnak a többi nyilvános hivatalok: posta, távirda, vám, stb. Itt vannak az összes bankok, kereskedések, üzletek, tárházak, melyeknek száma Sydney virágzó kereskedelme folytán légió.

Bárha a city ekkép a prózai kenyérkeresetnek, a pénzvilág túsáinak, a mindennapi létért való küzdelemnek színhelye, mégis mily szép képet

száz más eszközei tömött sorokban követik egymást. A járdákon a járó-kelők tömege tolong. Napközben mindenki siet, mert dolgai után jár; csupa ló-tó-futó embereket látunk. A sétálásra és más multságokra az este szolgál. Miután az ausztráliai egész napon át dolgozott, este az élet örömeit élvezi, mert azoknak ő is nagy barátja. Estebéd után, tehát mikor a gáz és villamos lámpák fényesen kivilágítják a fő-utczákat, a nagyszerű bazárokat, a sétálók tömege özönlik ide-oda. Sokan a színházakba mennek, melyeknek berendezése jobbra igen díszes, de díszes bennök a közönség is. A nagyobb színházakban t. i. nyugat-európai szokás szerint mindenki estélyi öltözetben (evening dress) jelenik meg: a hölgyek kivágott ruhákban, a férfiak frakkban, vagy a rövidebb, de szintén fekete kabátban (smoking). Így már a nézőtér is ünnepélyes színezetű.

versenyen (race) s a díjat pénzével meg is nyeri. A szerző által ügyesen betoldott ezen jelenet alkalmat ad a színház rendezőjének, hogy a színpadon egy valóságos lövészenyt mutasson be, a melyet Európában csak egy nagy lovardában lehetne látni.

Ausztráliában tehát a drámai műértelem még nincsen kifejlődve. A dalművet már inkább tudják élvezni. Európából vagy Amerikából vendégszerzelpeni átjövő opera-társaságoknak jól megy itt a dolguk.

Megemlítettük, hogy a city a kereset, a nyilvános élet színhelye. Nagy része tehát a lakosságunk oda van kötve napközben hivatása, foglalkozása által; de lakást nem ott tart az óriási üzletházakban, a lármás tevék-vevés közepette. Lakhely tekintetében szintén az angol izlésnek hódol. Szereti a kis, de az igazi angol kényelem

A KÖSZEGI HADGYAKORLATOKRÓL. — A NÉMET CSÁSZÁR ROHAMRA VEZETI HUSZÁR-EZREDÉT.

Jantyk Mátás eredeti rajza.

nyújt! Minden az újság és nagyszerűség színével hat reánk. A házak nagyok, sőt különösen a bankházak és az óriási, többnyire 5—6 emeletes gyapjú-tárházak palotaszzerűek. Az épületek külsejére nagy gond van fordítva. Növeli ezt a többnyire nagy, szabad terek által körülvevett monumentális nyilvános épületek nagy száma, melyek, mint az országház, a városház (mely a bécsi városházhoz hasonlít), a posta, tőzsde és mások valóságos remekei az újabb a renaissance, román és gót izléseknek.

A city azonkívül a nyilvános multságok színhelye is. A színházak, orpheumok és más mulató helyek mind itt vannak. Sajnos, hogy a «bars»-ok, az italmérő üzletek száma rendkívül nagy és mégis mindegyiknek jól megy a dolga.

Ez utczai élet a lehető legélénkbebb. A gyors járatú, óriási kocsiakkal ellátott városi vasút, mely a cityt a távol külvárosokkal köti össze, a kedvelt «cab»-ek, kétkerekű, egy lovas, de igen kényelmes és díszes hintók, melyeken hátul egy magas bakon ül a kocsis, és a közlekedés

A miket a színpadon látunk, a gépezetek és más színi készülékek és berendezések technikai tökéletesség tekintetében egészen mai színvonalon állnak. Hanem annál silányabb a színi előadások művészi értéke, tartalma. A ki a színlapokról szeretné megtudni, hogy hol láthat valami jó vigjátékot, vagy drámát, nem jutna célhoz. Itt az ilyen művelés elvezetése nem ismerik vagy legalább nem gyakorolják. Itt csak izgató látványos darabokat adnak elő, melyeknek szövege csak arra szolgál, hogy mennél több színpadi, vagy jobban mondva lovardai mutatványra adjon alkalmat.

Sydneyben időzésünk idejében a legnagyobb színházban, a Lyceumban, állandóan egy darabot adtak, melynek címe: «Egy millió pénz». A darab szövege címéhez híven azt tárgyalta, hogy mily, semmi által felül nem múlható szerencse az, ha az embernek sok pénze, egy milliója van. Azon mindent meg lehet szerezni. A darab a pénz dicsőítése. A szerencsés milliómos természetesen élvezi is millióját, p. o. részt vesz óriási áron vásárolt híres lovaival egy ló-

minden kellékével ellátott házakat, valamely csendes városrészben, foglalkozása helyétől, sokszor igen messze, a hol lehetőleg egymagában, vagy csak még egy más családdal együtt lakva, zavartalanul átadhatja magát a munka után jól eső pihenésnek és kényelemnek. Ezek a házak, bár csinnal építvék, igen egyszerűek. Többnyire egy- vagy kétemeletesek; minden emeleten csak néhány szoba és előttük tágas, az utczára nyíló, sokszor növényekkel diszitett veranda van, egyik, mint a másik olajfestékkel világos barnára van festve. Ezek a házak hosszú sorokban csatlakoznak a belvároshoz, de egészen külön álló városnegyedeket is alkotnak attól távol. Annakra elárulják céljukat a csendes visszavonulásnak és székhelyei, hogy az idegenben önkénytelenül azon gondolat támad: «mily jól lehet itt pihenni!» Mintha mind-egyikre ez volna írva: «Beata solitudo.» Így laknak a közép és a szegény osztályhoz tartozók.

A gazdagok más lakhelyeket választottak maguknak, melyek még távolabb csoportosul-

nak a tulajdonképeni város köré. Mint már e sorok elején említettük, többnyire a közeli kisebb-nagyobb tenger-öblöskék partjaira vannak építve e kéjlakok, vagy az azokat környező halmokra. E negyedik elnevezése többnyire a környéktől van véve: *Darling-póti, Elisabeth-bay*, stb. És ha már a középosztály lakházai is el vannak látva a kényelem minden kelleivel: milyen pazar fényűzéssel találkozunk itt, a gazdagok palotáiban? Mint egy-egy regényes álom megvalósulása állnak a házak gyönyörű kertek által körülvéve, melyekben Sydneynek Dél-Olaszországhoz hasonló áldott éghajlata folytán a forró és mérsékelt földön legszebb növényei, pl. még tél közepén is rózsák díszlenek. A házak nincsenek számozással ellátva, mint a többi városrészekben; hanem egy-egy aranyozott név díszlik a homlokozaton. Az utcákon néma csend honol, alig szakítva meg egy-egy járó-kelő lépteit, vagy egy-egy előkelő fogat tompa robogása által. Így lakik Sydney úri rendje, a pénz nagyjai. Ha e tündérlakokat látnád, nem gondolnád, hogy költőiségük aranytermő földek, juh-farmok és gyapjútárházak prózai talajában gyökerezik. És ha látnád benn lakóikat, nem gondolnád, hogy elődeik, vagy ők maguk is, többnyire aranykeresők, juhtenyésztők és gyapjúkereskedők voltak valamikor, vagy még azok most is: oly igazán illemes, előkelő modorú, a valódi vendégszeretetet és a társas élet finom örömeit ápoló és kedvelő emberek. És mintha testileg is egészen más emberek volnának az itt lakók, mint az a népség, mellyel a belvárosban találkozunk. A női szépség itt a gondtalan jólletű kedvező légkörében zavartalanul fejlődik. A gazdag nők ritkán jelennek meg a belvárosban, legfeljebb bevásárlásokat tenni, vagy a színházat látogatni. Egész életük a saját úri világukban folyik le, csak egymással érintkezve. A belvárosban csak a szegény sorsú, kereset után járó nők láthatók. A gond és nehézmunka pedig halálos ellensége a szépségnek.

RÉGI VADÁSZATOK.

A fejedelmi vadászatok, melyeknek színhelye a bélyei uradalom és Visegrád vidéke, vídám befejezései egy nagy politikai eseménynek, mely imént folyt le Európa szemei előtt. Uralkodó-családunknak, mely most fejedelmi vendégeinek szerezte meg hazánkban ezt a szórakozást, magának is mindenkor legkedvesebb időtöltései közé tartozott a vadásztatás.

Regen, III. Károly és elődei idejében, a Habsburg-ház tagjai rendszeresen márcziusban kezdték meg az udvari vadászatok sorozatát és pedig rókaüzéssel, a Práterben vagy a császári vadaskertben, melyen sokan vettek részt, mint nézők, mindkét nemből. Következtek aztán a szarvas vadászatok, nyáron át rendszeren kettő, Bécs környékén, mely alkalommal előfordult, hogy egyszerre 5—600 vadat is felhajtottak. A császári család sátrak alatt tanýzott, s a család tagjain kívül senkinek sem volt megengedve lőni. Az első nagy vadászatot Mária Magdolna napján tartották s ilyenkor az első elejtett szarvasért az udvari vadásznép ezer forint jutalmat s egy hordó bort kapott, vagy pedig egész új öltözetet.

Augusztusban vagy szeptemberben tartották a második nagy vadászatot, de vadászöltönyt még ekkor szigorúan tilva volt viselni a nem hivatalos vadászoknak. Csupán a vadásznép hordott zöld vadásruhát, kivülök még a császár sem. A hölgyek is rendes öltözékükben jelentek meg, csak a császárné és a főhercegnők voltak amazon-szabású ruhákban.

Ép ily szigorú szabály uralkodott az ősi vadkan-vadászatokon. Lőni ezeken sem volt szabad különös engedély nélkül. Ezenkívül hetenként kisebbrendű cserkészetek is voltak, többnyire a közeli környékben, de néha a magyar határon is, melyekre a császár rendszeren korán reggel kocsizott ki, s ha csak lehetett, ebédjét is az erdőben költötte el. Vadászat végeztével aztán a fővádszámester a kürt riadó szavata mellett nyújtotta át ő felségeiknek a szokásos zöld ágat, melyet a császár és császárné kalapjaikra tűztek.

A vadászati sport ez időben már megszűnik a régi feudális kasztkok kiváltsága lenni s a népségnek mind szélesebb rétegeiben lel buzgó

és szenvedélyes hívekre. Nemesak demokratikus gondolat, de egyszersmind katonai szempont indította VI. Károlyt arra, hogy a Habsburgok birodalma minden részében polgári lövöldéket állíttasson. A kard a középkori társadalom arisztokratikus osztályozásának volt jelképe; ennek pengéje különözte el egymástól a nemesség kiváltságosait és a polgári munka képviselőit; később a tüzfegyver szétrobbantotta ezt a választalat, a lobbanó elem vak hatalmát állítva a tanult kéz gyakoroltsága helyébe. A puskafor feltalálása terjesztette el az egyenlőség és demokrácia eszméit, mikor fegyvert adott a tömegek védelmére is, s ezzel megnevesítette őket s egyenlő lánra állította a kiváltságos osztályokkal.

A monarchia legelső lövöldéje megnyitását Bécsben, az 1733-ik évben, maga a császár is részt vett, s az ez alkalommal kitűzött díjak között egy spanyol sórtartót s egy nagy ezüst kávézó-készletet is nyert. A császár, kinek külön helyiséget emeltek az ünnepélyen, s kinek kíséretében a fehér és vörös színbe öltözött s fővegeiken ugyanolyan tollal ellátott fegyverhordozók, kifutók és cseljelzőkön kívül Koháry és Pálffy grófok s birodalmának egyéb nagyjai is teljes számmal megjelentek, kilencz lövés közül hatszor talált feketét.

Ha hitelt adhatunk az egykori feljegyzéseknek: vadászügyességben maga a császár is túltett neje, Erzsébet Krisztina, braunschweig-wolfenbütteli hercegnő; annyira, hogy ő mindig előre kijelölte a célba vett vadat s azt rendszeren egy lövéssel földre is terítette. Ebben a szenvedélyében különben osztozott a Habsburg főhercegnők számos kiváló amazon-hírben álló ösével, köztük legelső sorban Miksa császár nejevel, Burgundi Máriaival, ki annyira hódolt Szent Hubertus örömeinek, hogy még áldott állapotban is elment vadászni s ily állapotában történt, hogy egyszer lova elragadta s futtában levette.

Mária Terézia óta a császári ház tagjai Magyarországon vadakban dús rengetegekben s többször hajszolták a vadat, mint egyik-másik főúr vendégei. Híresek voltak az Esterházy herceg által rendezett nagy vadászatok, melyekre 1773-ban Mária Terézia gyermekeivel, egy évvel utóbb Ferdinánd főherceg nejevel, majd Albrecht főherceg s Rohan herceg, francia követ rándultak le Eszterházára. A múkinseiről híres kastély ma is egy nagy vadászfestményben őrzi e fényes napok emlékeit, melyeken a herceg koronás vendégének drága kővel kirakott kristály mosdótállal szolgált, hálószobájába pedig remek játékokat állított, egy mesterséges kanári madárral díszítve, mely, ha felhúzták az órá, szárnyait mozgatta, ide-oda fordult s gyönyörűen énekelt. A fejedelmi vendégek körül a testőri szolgálatot csupa hat láb magas granátosok teljesítették, a herceg külön katonasága sötéttek kabátban, vörös hajtókával, fehér nadrágban és mellényben és sárga czimerepaizszal díszített feketé medveorszákbán.

Ez volt hazánkban egyike a legfényesebb és legemlékezetesebb régi fejedelmi vadászatoknak.

BOMBARNAC KLAUDIUS.

EGY HIRLAPTUDÓSÍTÓ JEGYZŐKÖNYVE.

REGÉNY VERNE GYULÁTÓL.

Francoziából fordította HUSZÁR IMRE.

I.

«Bombarnac Klaudius, a XX. század tudósítója. Tulsó-Kaukázia. Tiflis.»

Ezzel a czimvel volt ellátva az a távirat, melyet május 13-án való megérkezésemkor kezhez adtak Tiflisben.

A távirat szövege a következő volt:

«Bombarnac Klaudius minden egyéb dolgot abbahagyva, folyó hó 15-én az uzun-adai kikötőbe, a Kaspi-tenger keleti partjára érkezik. Itt az európai határ és a menyői birodalom fővárosa közt levő tulsó-ázsiai vasútvonalra szálljon. Utitapasztalalát írja le tárczazikkal alakjában, interviewolja meg a kiválóbb egyéniségeket, a kikkel utközben találkozik és

jelentsen minden legcsekélyebb eseményt levélben vagy táviratilag, a jó hírlapi tudósítás pillanatnyi igényei szerint. A XX. század számít levelezőjének buzgalomra, értelmességére, levelezőségére és korlátlan hitelt nyújt neki.»

Ugyanaznap reggel tehát, a mikor Tiflisbe, érkeztem, szándékom volt, hogy ott három hetet fogok tölteni, aztán meglátogatom Georgia tartományait, hírlapom és a mint reméltem, hírlapom olvasói meglegedésére is; így húzta keresztül a villamos drót minden számításomat.

De hát ilyen váratlan fordulatokban bővelkedik egy vándor hírlaptudósító élete!

Akkoriban az orosz vasutak már egybe voltak kötve a potí-tiflis-bakui georgiai vonallal. Hosszas és érdekes utazás után a déli oroszországi tartományokon keresztül, átkeltem a Kaukázuson és azt hittem, hogy ki fogom magamat pihentetni Tulsó-Kaukázia fővárosában... És íme a XX. század nagyígenyű szerkesztője csak fél napi pihenési időt enged e városban! Alig, hogy megérkeztem, kénytelen vagyok tovább utazni, a nélkül, hogy időm volna a podgázasomat csak fel is bontani! De mit lehet ez ellen tenni? Meg kell felelnem a hírlapi tudósítás és az interjúvolás modern igényeinek.

Pedig jól előkészültem a transzkaukáziai vidékek tanulmányozására és bőven el voltam látva az e helyekre vonatkozó földrajzi és népművi munkákkal. Tessék aztán nagy fáradsággal megtanulni, hogy a turbán alaku prémes süvegnek, a melyet a hegyi lakók és a kozákok viselnek, «papakha» a neve, és hogy a derékon összeszorított és ráncokba szedett kabátot, a mely oldalt tölténytárral van ellátva, némelyek «cserkeszká»-nak, mások «besmet»-nek nevezik! Tessék abban a helyzetben lenni, hogy teljes bizonyossággal állíthassa, hogy a georgiaiak és az örmények czukorsüveg alakú süveget viselnek, a kereskedők pedig «tulupa»-t, vagyis birkabőrrel készült ködmönt és hogy a kurd, vagy a parsi még mindig viseli a «burkát», a guba-szővetből készült köpenyt, a melyet bizonyos leleményes eljárás segítségével vízhatlanná tesznek.

Mit beszéljek most már a szép georgiai nők fejdíszéről, a «tassakrivi»-ról, a mely egy könnyű szalagból és fátlyából van alkotva és a szép arcokat mintegy keretbe foglalja, mit beszéljek élénk színről, kissé nyitott újjú ruháikról, a derékon összecsatolt felöltőjükről, mély teli bárszony bekecskeikről, a melyek boglárokkal és kőöntvényekkel vannak díszítve, fehér, pamutszövetű nyári köpenyükről, a «csadrá»-ról, szóval mindazon divatokról, a melyeket oly lelkiismeretesen följegyeztem hírlapirói jegyzőkönyvembe?

Hiába tanultam meg, hogy a nemzeti zenekarok sipító főtákból állnak, a melyeknek a neve «zurna», rikácsoló klarinétokból, a melyeknek a neve «szalamuri», drót húrokkal felszerelt gitárokból, a melyeket tollal pengetnek, «csiamurik»-ból vagyis hegedűkből, a melyeket a zenészek függéleges irányban tartanak és czimbalomszerű «dámplítók»-ból, a melyek úgy csörömpölnek, mint mikor a jégeső az ablaktáblákat verdesi!

Hiába jegyeztem fel, hogy a «saska» nem egyéb, mint kard, a melyet a vállon átvettet és és ezüst himzésekkel díszített kardkötőn hordanak, hogy a «kindjal» vagy «kandsar» egy hosszú tör, a mely az övbe van bedugva és hogy a kaukázusi csapatok fegyverzetét egy damasz csövű és vésett érzelmekkel kivert hosszú puská egészíti ki.

Semmi hasznát se vehetem abbéli tudományomnak, hogy a «tarantasz» egy hintóforma és meglehetősen ruganyos kocsi, a mely közép-magasságú és egymástól meglehetősen távol álló kerekeken nyugszik, hogy e járművet a «jemesik» igazgatja, a ki az első ülésen foglal helyet és kezeli a három ló gyeplőjét, és végre, hogy mellette egy második kocsi, a «faléter» segítkezik olyankor, mikor szükségessé válik befogni egy negyedik lovat, a melyet a «szmatrityel», a kaukázusi utak postamestere ad.

Mit használt megtanulnom, hogy a «verszt» hosszúsága egy kilométer és hatvanhét méter, hogy a tulsó-kaukáziai kormányosság nomád népei a következő törzsekből állnak: kalmukok, az eleuthák ivadéai, tapaszteralt tizenötözeren, muzulmán eredetű kirgizek nyolcezeren, kundrovi tatárok tizenegyezeren, szartovi tatárok

Reggel érkeztem meg Tiflisbe.

«BOMBARNAC KLAUDIUS.»

— «És mikor érkezik Bakuba?»
— «Mánap reggel hétkor.»
— «Még elég jókor érkezik az Uzon-Adába induló hajóhoz?»
— «Elég jókor.»
— «Ez az a hivatalnok üdvözlésemet gépies pontosságú üdvözléssel viszonozta. Az utlevéllel nincs mit törődnöm; a francia konzultól meg fogok kapni mindazon bizonyítványokat, a melyeket az orosz hatóságok követhetnek. Este hatkor — és már reggeli kilencz óra! Ejj, mit! ha bizonyos utazási könyvek szerint alaposan meg lehet nézni Páris két, Rómát három és Londont négy nap alatt: igen rendkívüli dolog volna, ha Tifliszt nem lehetne ép oly alaposan megtekinteni fél nap alatt, és megjegyzem, hogy én mindent a saját szememmel akarok látni. Az ördögbe; vagy reporter az ember, vagy nem az!

Félesleges mondanom, hogy a hírlapom nem küldött volna el Oroszországba, ha nem beszél-nék folyékonyan oroszul, angolul és németül. Tulsóságos dolog volna egy hírlapi tudósítótól azt követelni, hogy jártas legyen mindazon néhány ezer nyelvben, vagy tájszólásban, a mely az öt világrészben az eszmésérét közvetíti. Ezenfelül az említett három nyelvel és hozzá a francziával, az ember két világrészben elég messzire eljuthat. Igaz, hogy hátra volna még a francziával, a melyből néhány mondatot megtartottam emlékezetemben, és a kínai, a melyből egy árva szót sem értek. De azért nem félek attól, hogy tátott szájjal fogok állni Turkesztánban, vagy a menyeyi birodalomban. Tolmácsokban nem lesz hiány, útközben és bizton remélem, hogy a Tulsó-ázsiai vonalon való átutazásomnak egyetlen részlete sem fog veszendőbe menni. Én tudok tartozom, a kik úgy vannak meggyőződve, hogy e világon tárczazikk-tárgy minden, hogy a föld, a hold, az ég, a világ-egytem csak azért alkotta-deri Apollók, noha kevésbé egyszerű öltözetben. Valamennyit egy-egy hercegnek lehetne tartani, és csakugyan azt kérdezem magamtól, vajjon nem hercegek-e mindannyian? Hiszen leszármazásukat visszavezetik egész... De hagyjuk későbbre a családfát. Folytassuk útunkat a városban nagy lépésekkel. Egy vesztett perc tíz sornyi tudósítással ér fel és tíz sornyi tudósítás honorariuma... No, ez a hírlap és a hírlapkiadók nagylelkűségétől függ.

— «Ön Bakuba utazik?» kérde a hivatalnok.

minden akadályt, biztosította a leggyorsabb előfogatokat, a postakocsikok legszeretreméltóbb előzékenységet annyira, hogy a jó ajánlatokkal ellátott utas nyolcz nap és öt óra alatt megtehetette azt a kétezerhétváltó versznai utat, a mely Tifliszt Szent-Pétervártól elválasztja. De mennyi fáradságba került ilyen útvélel kieszközlése!

Ma egy egyszerű utazási engedély is elég. Az ilyen engedélynek azt kell bizonyos mértékben bizonyítani, hogy az illető nem orgyilkos, még csak nem is politikai elítelt, hanem olyan, a kit művelt országokban becsületes embernek szokás nevezni. A tífiszi francia konzul segítségével csakhamar rendben lesznek a muszka hatóságokkal.

Az egész csak két óra és két rubel dolga. Aztán szememmel, füleimmel és lábaimmal teljesen a georgiai főváros megtekintésének szentelem időmet, vezető nélkül — a kiltől irtódom. Igazában képes lettem volna bármily idegtem elkalauzolni e jó levele oly vasszorgalommal tanulmányozott főváros tömkelegén keresztül. Ez nálam egyszerűen természeti adomány.

Csak amúgy találomra a következőket ismer-tem meg: mindenek előtt a «dúma»-t, vagyis a városházat, a hol a «golova» vagyis a polgármester székel. Ha szerencsém lett volna az olvasót kísérhetni, elvezettem volna őt a Krasz-naja-Gora sétány felé, a Kura balpartján. Ez Tiflisz Champs-Élyséeje — olyanforma, mint a Tivoli Kopenhágában, vagy a vásár a párisi Boulevard de Belleville, nagyszámú «kacsélik»-kal, vagyis felséges rigókkal, a melyeknek tudományosan kombinált mozgásától az ember okvetlenül megkapja a tengeri betegséget. A piaci bódék útvesztőjének közepette mindenütt ünnepi ruhákba öltözött nők sétálnak fődetlen arccal, ezek tehát valamelyik keresztény hitet valló georgiai vagy örmény nők.

A mi a férfiakat illeti, ezek valóságos belvederi Apollók, noha kevésbé egyszerű öltözetben. Valamennyit egy-egy hercegnek lehetne tartani, és csakugyan azt kérdezem magamtól, vajjon nem hercegek-e mindannyian? Hiszen leszármazásukat visszavezetik egész... De hagyjuk későbbre a családfát. Folytassuk útunkat a városban nagy lépésekkel. Egy vesztett perc tíz sornyi tudósítással ér fel és tíz sornyi tudósítás honorariuma... No, ez a hírlap és a hírlapkiadók nagylelkűségétől függ.

Mielőtt Tifliszt megtekintenők, végezzünk az útvélel-ügyvel. Szerencsére nem kell azt a «poderojnáját» kieszközölnöm, a melyre hajdan feltétlen szükségük volt mindazoknak, a kik Oroszországban utaztak. Akkor még az előfutárok és a postalovak ideje járta, és a hivatalos utazási engedély rendkívüli hatalma elhárított

Gyorsan el a Karaván-szerajba. Itt tanyáznak az ázsiai szárazföld minden pontjáról ide csődülő karavánok. Épen most érkezik egy, a mely csupa örmény kereskedőkből áll. Egy másik pedig indulni készül. Ennek tagjai mind persiai és és orosz-turkesztáni kalmárok. Szerettem volna az egyikkel megérkezni és a másikkal elutazni. De ez lehetetlen, a mit nagyon sajnállok. Mióta a túlsó-ázsiai vasutak kiépültek, alig lehet már hébekorban találkozni a lovasok, gyalogosok, paripák, tevék, szamarak és a szekerek e festői és végtelen processzióival. De sebj!

a vállról aláfüggő útitársoly és az úti-ruha teljesen elég. A mi a fehérműt illeti... azt majd szerzek utközben, angol szokás szerint. (Folytatása következik.)

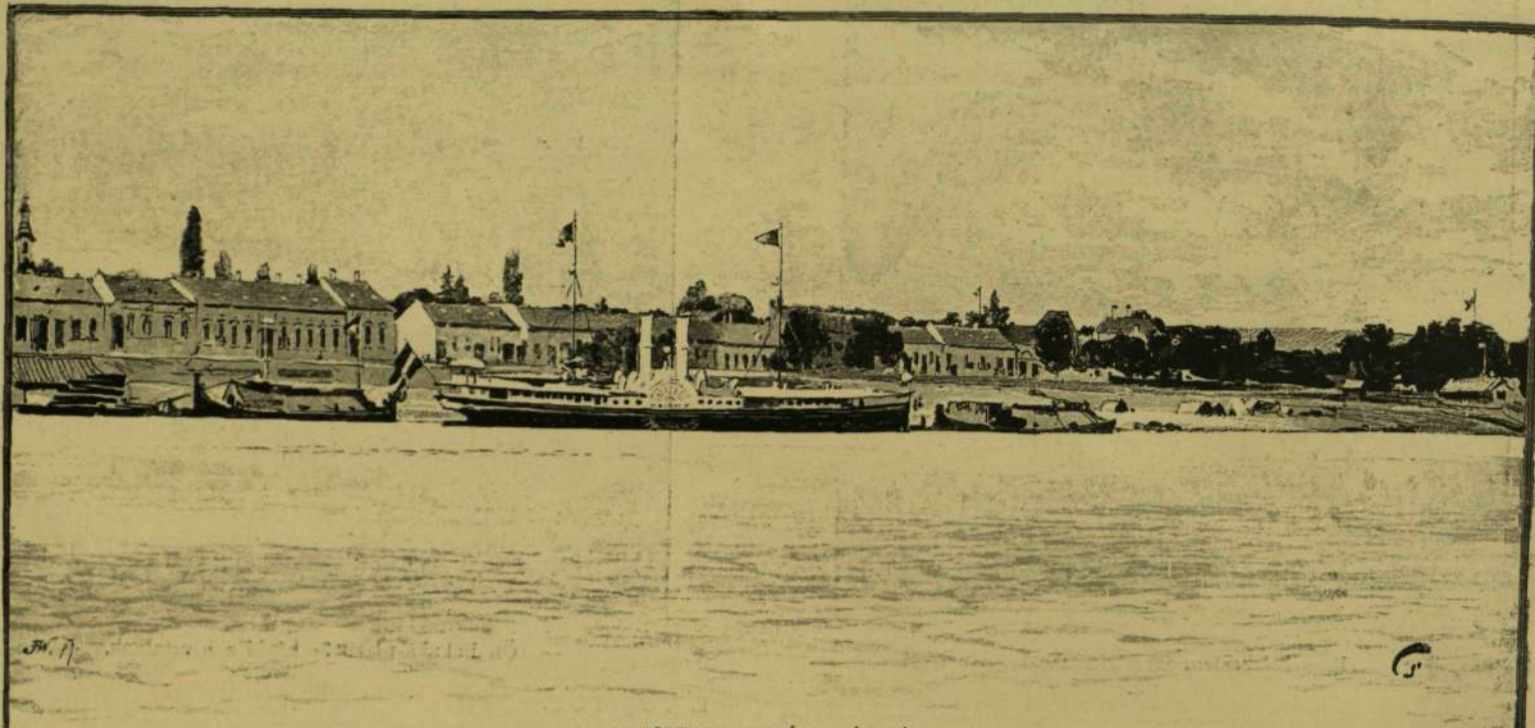
EGYVELEG.

*Levegő-szükségletünk. Egy felnőtt ember minden perczen 8 liter levegőt szív be, melyből tudvalevőleg 21 százalék az éleny. Így tehát minden legalább 1²/₃ liter élenyre van szükségünk per-

szorította ki, de később I. Napoleon ismét meghonosította. Újabban a sisak és sipka versenyzetek vele, de azért sok gyalogezrednek, s különösen a párisi helyőrségnek csákö volt a rendes viselete.

*A mértékletesség haszna. Egy 20 éves ember, ha szeszes italokkal nem él, 44 évig élhet; ha már 66 éves, még 14 évre lehet kilátása. Ellenben sok szeszes italról él 20 éves ember állítólag már csak 15 évre számíthat, a 60 éves pedig még átlag csak 8 évre.

*A görög gyógyászatnak igen becses emlékeit fedezték fel közelebb a brit múzeum egyik papyrusán, mely Menon elveszettnek hitt művét tartalmazta.

AZ «ORIENT» HAJÓ MOHÁCSNÁL.

Cserna Károly eredeti rajza.

A DUNAI LIGETEK A BATINAI LEÁNYVÁRTÓL NÉZVE.

A FEJEDELMI VADÁSZATOK MOHÁCS VIDÉKÉN.

Paur Géza eredeti rajza.

Azért nem tartok tőle, hogy utazásom Közép-Ázsián keresztül érdektelen lesz. A «XX. század» reportere képes lesz azt érdekessé tenni.

Itt vagyunk a bazárnál, a mely teli van Persia, Khina, Törökország, Szibéria, Mongolia árucikkeivel. Roppant halmaza a teheráni, sipeszi, kandahari, vagy kabuli szöveteknek, e bámulatos szövésű és színű szőnyegeknél és selyemkelméknek... a melyek nem érnek fel a lyoni selyemszövetekkel.

Vásároljak valmit? Nem! Podgyászszal terheli magamat útamon a Kaspi-tengertől a a mennyei birodalomig?... Soha! A kis kizé táska,

czenként, hogy az anyagcsere zavarva ne legyen. Megerőltetés esetén még több kell.

*A földrengések Japánban tudvalevőleg oly gyakoriak, hogy évenként legalább 500 olyan fordul elő, a mely bajt okoz. Nagyobb időszakokban valóságos pusztító földrengések is vannak, minő 1891 okt. 28-án volt. A krónikák feljegyzése szerint 1200 év alatt 29 ily óriási pusztító földrengés volt. Jelenleg Japánban mintegy 700 helyen vizsgálják a földrengéseket.

*A csákö viselése a jelen évvel végleg megszűnt a francia hadseregben. Régebben az volt a francia katonák közönséges fejéke, a magyarok is tőlük vették át, s a nagy forradalomban a háromszögű kalap

Menon Arisztotelesz tanítványa volt, s encyclopaediát készített, melyből a most felfedezett rész a gyógyászat történetét tárgyalja, s igen sok fontos részletet közöl Hippokratés működéséről.

*Óriási világító torony. Havra közelében a Cap de la Héve nevű tengerfokon a Szajna torkolata mellett van egy hatalmas világító torony, melynek fénye 23 millió gyertyafénytel ér föl és sugarai tiszta időben 230, ködös időben 37 kilométer távolságra látszik el. Bourdelle államnézők most olyan lámpát készít, melynek fénye 46 millió gyertyafényt érszszon. Ezt a fényt állítólag még a holdból is észre lehetne venni.

KRIEGHAMMER ÖDÖN,

LOVASSÁGI TÁBORNOK, AZ ÚJ KÖZÖS HADÜGYMINISZTER.

John, Khun, Bylandt-Rheidt és Bauer utódaul hosszabb fontolgatás után szept. 23-án Krieghammer Ödön lovassági tábornok, az 1-ső (krakói) hadtest parancsnoka lön kinevezve. Katonai körökben az új hadügyminiszter nagy népszerűségnek örvend, mivel úgy ismerik, mint a ki a katonai haladó párt nézeteihez ragaszkodik, embereit belső értékük szerint becsüli meg, s nemcsak kitünő csapatot, kivált mint lovassági vezér, hanem a vezérkar teendőit is jól ismervén, egy nagy sereg élén is megállná helyét.

1832. július 7-én Landshutban, Morvaországban született, hol atya egy ott állomásozó dragonyos ezredben mint százados szolgált. Katonai pályáját a lovasságnál kezdte. Elvégezvén ugyanis a bécsűj helyi katonai akadémiát, hová 1843-ban lépett be, 1849. augusztus 1-én az 5-ik számú véres ezredhez nevezték ki hadnagynak.

Ugyancsak ebben az ezredben 1854-ben főhadnaggyá és 1859-ben századossá léptették elő. Az 1859-iki hadjáratban, mint a kilenczedik hadtesthez beosztott parancs-örtszt vett részt és a solferinói csatában kitüntetett vitézségeért az augusztus 15-iki parancs szerint a katonai érdemkeresztet lön kitüntetve. 1861-ben első osztályú századossá léptették elő és a poroszok ellen folytatott 1866-iki hadjáratban, mint lovas századparancsnok vett részt Clam Gallas lovas hadtestében, a midőn több alkalommal nemcsak személyes bátorságával, hanem mint vezérkari szolgálatra beosztott tiszt is magára vonta főlebbvalóinak figyelmét. 1869-ben őrnaggyá és egyszersmind a király szárnysegédévé neveztetett ki. 1872-ben alezredes lett a Ferencz József király nevével viselő 1. sz. dragonyos ezredben, majd 1874-ben kinevezetvén ezredesnek, átvette a 10-ik számú, 1877-ben pedig a szász király nevével viselő 3-ik számú dragonyos ezred parancsnokságát. 1879-ben a 13-ik lovas dandár parancsnoka lett és még ez évben május 1-én vezér-őrnaggyá léptették elő és a 14-ik lovas hadosztály parancsnokságát bízták rá. 1881-ben a 3-ik lovasdandár parancsnokságát vette át és 1884-ben altábornagy és 1886-ban a lengbergi lovas-hadosztály parancsnoka lett. Ez előtt három évvel kinevezetett lovassági tábornokká és a krakói 1. számú hadtest parancsnokává. Számos külföldi rendjel tulajdonosa, valóságos belső titkos tanácsos.

A hetvenes években, mint a 10-ik dragonyos ezred parancsnoka hosszabb ideig hazánkban állomásozott, így Czegléden, Keeskeménen, s utóbb Budapesten. A közszegi hadgyakorlatok idején egy fővárosi napilap tudósítójának azon kérdésére, hogy azon esetben, ha hadügyminiszterre kinevezetnék, a magyar nemzeti aspirációk kellő jóakarattal és szimpátiájával fognak-e találkozni, Krieghammer tábornok következőleg felelt: «Ebben a tekintetben csak egyre hivatkozhatom. Újítsák fel a reminiscenziákat abból az időből, a mikor még mint ezredes szolgáltam Debreczenben, Czegléden, Köröshön és Keeskeménen, és ezek alapján megtehetik a következtetést. Engem ezekben a városokban mindenütt szerettek, és én is mindenkit szerettem.» A ki Krieghammerrel valamikor érint-

kezett, tudni fogja, hogy a vitéz tábornok nem az üres szavak embere. Már mint hadtestparancsnok is annyiban befolyást gyakorolt a hadügyminiszteriumra, hogy újítások alkalmával, midőn a hadtestparancsnokok véleményét is megkérdezték, többnyire az ő indítványát fogadták el.

Mint krakói hadtestparancsnok, Galicia határszéleinek védelmi állapotba helyezését első sorban ő intézte, s ezen fontos állásban közös hadügyminiszterrel való kineveztetéséig meg is maradt.

ICOLMSKILL.

Levél Skóciából.

Két napot tartott az út a skót tavakon át Obanig, onnan meg egy harmadikba telt, míg a hajó megkerülte a szigeteket. Öblökkel, tavakkal megszagott gyönyörű föld, a melybe itt-ott hosszant belevágódik a tenger. Különös, hallgatódzó tavak, a melyeken olyan szomorúan, ün-

KRIEGHAMMER ÖDÖN, LOVASSÁGI TÁBORNOK, AZ ÚJ KÖZÖS HADÜGYMINISZTER.

nepélyesen verődik a szürke színű hullám, mintha valami nehéz, mely gondolatot hőmpolygetne. Csak azok a pompás, hajlázó hegyek teszik mosolygóvá a képet, a hogy üde fütakorjukkal ékeskednek és a zöld szín egész skáláját terítik élénk megfoghatatlan változatossággal. Zöld meg zöld kokzák, a melyeken apró lilapiros virágok rajzolnak keresztződő sávokat, a hogy a természet előre megszóttá a skót tartán-szóvet mintázatát. Úgy benne van az egész panorámában, hogy ez skót vidék, és semmi más. Talán a napsugár égette bele, talán a lefolyó századoknak a harcok története, de benne van. Megmozdul a szél és lehozza a hegyek friss, regés levegőjét. Minden lépten egyegy ködös mese száll le hozzánk, s ha más nem, legalább Scott Valtér regényhősei jelennek meg: ki épen, kinek csak az árnya. Az egész Waverley-sorozat, elől Ewan Dhu Maccombich, vagy Fergus Mac-Ivor, Vich Jan Vohr és egyéb kavicsevev vitézek. Mind így tart az a Trossachson; hegy hegy után, tö tavat váltva, míg utóbb a lelkünk egészen beleolvad a zöld vidéké és egygyé lesz azzal. Minden más érzés leműlik róla. Csak Edinburgh képe jön meg elem néha, félálomban, félképzletben: egyenes, kemény utcák, hasonlatosak egy-egy puritán eszméhez. És azok a csodás, erős házak, a melyek az első látásra megdöbbennek, mert azt hiszed, hogy magának a

hegynek az őserje teremtette őket, s csak később látod, hogy azért kapaszkodnak a vár sáncaig olyan bámulatos sorban, hogy onnét a a szépséges szép parkokban gyönyörködjenek. Igazán, mintha álomban volna.

Igy jutunk Obanig, a honnan az Atlanti-tenger két híres szigetéhez, Staffához és Jonához, vagy hivhatom Icolmkillnek is, viz a hajó.

Reggelre kelve a szakadó zápor csúf szürkére mosta az öblöt. Az esőcseppek úgy pattogtak a vizen, mintha ugráló bodzababok lettek volna s a Firth of Lorne verte a habot, akár csak a tenger.

Nagy lassan kezdett az ég tisztulni, a hogy megkerültük a Mullt. A tenger kék volt, s a hogy feljött a nap, a hullámok tetejét valami páraszerű fényvel vonta be, mintha hamuszín muszlint tergettek volna rájuk. A romokkal megrakott hegyek ragyogtatták az oldalakat, míg a tetejük a főlzálló ködtől olyannak látszott, mintha foszló vattát tépne a kövekről. Akkor aztán ránk jött a szél, és mire kiértünk az oceánra, egy irtózatos vihar rohant velünk szembe. Az eső, a szél, meg a fölcsapó hullám versenyt viaskodtak a hajónkon, melynek bordáin, deszkázatain különös, sikoltásszerű hangok szaladtak végig, mikor egy-egy nagy víztömeg neki puffant az oldalának. A partból még az apró hegyi patakok látszóttak, a mint zuhatag alakjában rohantak le a szikláról; porrá vert vizök füstképen röpült a levegőben.

Utóbb ez is eltűnt és a víz hátán csak egy hosszú, homályos lilaszín vonal jelezte a szárazföldet. Ott himbálóztunk előre-hátra a nyílt tengeren, míg végre megláttuk a szigeteket. Itt van Staffa, a világ-hírű Fingal barlanggal, odább sokkal tisztábban vehetjük ki Icolm-skillt.

Most már egészen közel vagyunk hozzá. Ez Jona, a fehér homokú «szent sziget», három királyság temető-helye!

Legelőbb az ős székesegyház emeli föl fejét. Fődetlen, boltozatlan templom, mely a Reilig Orainnal (Orán sírja) nyolczszáz esztendő óta néz a tenger felé. Még Anglia első hittérítője, Szent Columba járt itt, s a normann idők vésték rá emlékküket a kövekre. Nem sokat tévedne, a ki azt mondaná, hogy ennek a faragott agyvalnak, a ki mérlegre teszi a halott szívét, már látta a mását valamely egyiptomi domborművön.

A mit ezután látunk a hajóról, az a Reilig Orain: a sziget szent híressége. Azt mondhatnám, hogy csak esetlen kövektől határolt temető az egész, pedig egy rémes rege-birodalom helye, határ nélkül, tele vérről, gyászszal, a min nem jó soká gondolkozni. Egy tenyérnyi föld, a hol egymás mellett porladnak a skót királyok, Norvégia és Írország uralkodói. Mind ide jöttek a maguk történetével, a mi kardcsattogásból, mag lánccsörgésből van ijesztő mesékké összealkotva. A skót királyok sorát két híres név zárja be: Duncan, a kit gyilkosa, Macbeth követ a renden.

Minden kő alul egy-egy koronás rémtörténet szól három királyságból. A felhőket a szél hajítja az égen, azoknak a futó árnyéka fekete foltokban fekszik rá a temetőre. Néha-néha egy-egy kő megvillan a naptól és zavaros csattogás hangzik, mintha Eoghan a chinn Chignek a fej nélküli szelleme szaladgálna láncaival.

A vihar újból támad és ordítva rohan végig a tengeren. Hajónk elfordul a szigettől, melyet elnyel előlünk a hullám. Szél, eső tombolnak fölöttünk és búgnak kitalálhatatlan melódiákat. A kapitányt hiába sürgetjük, hogy kössünk ki.

— «Nem lehet kikötni, olyan nagy a vihar.»
— «Hát Staffa?»
— «Nem tudunk oda jutni.»
— «Mi nézni való akad még élénk?»
— «Nincs semmi, csak a tenger.»

Az egész gőzös megrázkódik, a hogy neki vág a haboknak. A földéltre dől az eső és a szél

székestől forgatja föl az utasokat. Az uratlan székek, botok bolond ugrálását láthatom csak, a kéménynél megfogódom. A kiűrt ijesztően hörög. A hajó egész feloldala dől, mintha fejfel mennék a viznek és egy-egy hullám az egész testemet végig önti. Nem tudok fázni tőle, pedig úgy szürnek a csöppek, mint a tű. A fehér sárga-raj egyszerre lecsap és éles fűtűk belevész abba a csodás, agyvelőt feszítő sárba, a min a szél, meg a tenger nyögnek. Már azt sem halom. Csak rohanó, düllő hullámokat látok, a melyek fehér tarajokkal ágaskodnak. Más minden elveszett szemem előtt; hiába keresek partot, szigetet. Csak a vizet látom, a mint a távolban fekete színt vált és úgy hullámszik, mintha ezer meg ezer kiterjesztett kezű holttest himbálózna rajta. Rettenetes ez! Hang, szín, minden elvész előlem; a víz csurog rólam és egész testem úgy reszket a hidegtől, mintha lázban volna, nem érzek semmit.

Nincs semmi, csak a tenger!

HEGEDŰS LORÁNT.

MAGYAR GYALOGSÁG VÉDELMI TŰZHARCZBAN.

Valamely helység vagy kisebb város védelménél a gyalogságot illeti meg az első hely, a midőn az ellenség előrenyomuló csatárjait ügyesen kiválasztott állásokból egyenként célba veheti. Ilyenkor egy kerti kerítés, félg bedölt falak, vagy egy üres pajta oldalai a gyalogságnak kitűnő menhelyül szolgálnak, a nélkül, hogy az ellenség tűzének ki lenne téve. Mire a tüzéség közbeszól s a helység széleit romba lövi, a gyalogság fedett állásait elhagyva, tömeges harcra készül. A védelmi tűzharcz leginkább a tisztet teszi kemény próbára, ki embe-reit folytonosan szemmel tartva, az ellenség mozdulatait is figyelemmel kíséri, nehogy állását a megkerülés vagy túlszárnyalás veszélyének tegye ki. Ha ilyenkor esetleg az ellenség golyója a vezénylő tisztet leteríti, a magára hagyatott csapat rövid idő múlva visszavonul, vagy elpusztul, ha csak valamely ügyes altiszt a rendet fenn nem tartja.

Egy ilyen jelenetet tüntet fel mellékelt képünk, csak hogy nem valódi háborúból, hanem a háború jeleneteit oly híven feltűntető kőszegi hadgyakorlatokból.

A FORRADALOM BRAZILIÁBAN.

Alig egy pár éve történt, hogy Braziliában, Dél-Amerika legnagyobb államában csendes és vér nélküli forradalom megszüntette az utolsó amerikai monarchiát. Előre lehetett látni azonban, hogy az új köztársaság nem fog hosszú ideig fennállani, vagy legalább is nagy rázkódásokon kell keresztül mennie. Az első nagy megmozdulás most napjainkban történik egy nagy belforradalom alakjában; s habár a forradalom befejezése jelenleg, midőn e sorokat írjuk, még teljesen bizonytalan, a politikuskok általában abban a nézetben vannak, hogy több kilátása van a győzelemre a felkelőknek; ebben az esetben, nem lehetetlen, hogy a győztesek ismét visszaállítsák a császárságot. Már is emlegetik, hogy Eu gróf, Dom Pedro császár unokája vagy pedig mások szerint egyik Koburg herceg lesz Brazília uralkodója.

A felkelők vezére *Mello Custodio* tengernagy, épen azért hiszik, hogy a felkelők fognak győzni, mivel Braziliában a szárazföldi hadsereg igen kis értékű a hadi tengerészet mellett. De különben is *Peixoto Floriano* elnök, kinek személye ellen irányult a felkelés, nemcsak népszerű lenné, hanem egészen gyűlöltté tette magát pár évi kormányzata alatt, mert valóságos szemérmetlenül használta fel hatalmát, hogy rokonát és pártfogoltjait az állam rovására dűsgazdagokká tegye. Az óriási birodalom egyik-másik gyarmata, első sorban a művelt német lakosságú *Rio Grande do Sul*, határozottan az elnök ellen nyilatkozott, sőt nem egy eset történt, hogy egyes katonatisztek vonakodtak engedelmességet az elnök nyílt parancsának oly ürügy alatt, hogy volt főnökök, a tengernagy ellen nem foghatnak fegyvert. *Peixoto* különben csak helyettes elnök, mert csak az elnökségről lemondott *Fonseca* tábornokot helyettesíti.

A háború részletei nem ismeretesek egészen,

Peixoto, a braziliai köztársaság elnöke.

Mello tengernagy, a braziliai forradalom vezére.

mivel a táviratokat a kormány ellenőrzi, vagy épen gyártatja. Csak annyit tudunk, hogy a háború fő színtere a főváros, *Rio de Janeiro*, melyek környékét egészen ellepték a felkelők, sőt magát a fővárost is több ízben ostrom alá vették, bár, mint a táviratok mondják, aránylag kevés kárt okoztak benne.

EGY RÉGI MUNKATÁRS.

— Két levél Edvi Illés Pálról. —

Az alábbiakban két érdekes levelet van szerencsém bemutatni. Mindkettő nemcsak azért fontos a *«Vasárnapi Ujság»* olvasói előtt, mert a lap egy régi, érdemes munkatársának emlékeit újítják föl, hanem azért is, mert élénk világot vetnek az ötvenes évek irodalmi állapotára, s így általános érdekességük is igazolja közlésüket.

A levelek *Edvi Illés Pál*hoz vannak intézve. Tartalmuk eléggé megmagyarázza, ki volt *Edvi Illés Pál* az ötvenes évek magyar irodalmának. Egy lelkes tudós, derék munkása annak a korának, melyben nemcsak a tudás hatalmával, hanem a lelkesedés tüzeivel is kelle harcolnia az írónak. Irt neveléstudományi, történelmi és encyklopediai munkákat; érdemei vannak a természettudomány népszerűsítése körül és ebben a tekintetben a *«Vasárnapi Ujság»*-ban irt kisebb dolgozatai uttörőként tekinthetők. Irt költeményeket is, és mint protestáns lelkész, majd szuperintendens, áhítható egyházi és világi dalokat. A magyar Tudós Társaság írói érdemei elismerésül 1835 szeptember 14-én levelező tagjának választotta meg. Rászolgált erre az elismerésre, mert nemcsak a tudós érdemeit kell tisztelnünk benne, hanem amaz igaz lelkesedést is, melylyel a tollat forgatta. Ma már nem ismerik, meg nem is tudják méltányolni az írónak ezt az érdemét. De abban a korban még nagy szükség volt a lelkes és lelkesítő írókra.

Edvi Illés Pál nagyon szerették a *«Vasárnapi Ujság»* olvasói. Az a tisztelt, melynek hangján a *Jókai* levele van írva, ki akkor a beteg *Pákh*ot helyettesítette a szerkesztésben és az erdélyi levél lelkes hangja bizonyítékai állításomnak. E két levelet *Szily Kálmán*, az akadémia főtitkára az akadémia levéltárából engedte át közlés végett. Hadd álljanak itt a régi derék munkatárs emlékének föllevenítésére:

I.

Post 1856. Jan. 19.

(A *«Vasárnapi Ujság»* szerkesztőségéből.)

Különösen nagyrabecsült hazafi!

Van szerencsém Kegyednek a *«Vasárnapi Ujság»* szerkesztősége nevében azon a szíves és eléggé meg

nem hálálható részvételért, melylyel e lapok iránt kezdet óta viseltetni méltóztattot, legőszintébb, legforróbb köszönetünket nyilvánítni.

Fogadja Kegyed e csekély adóját tiszteletünknek, inkább elismerésünk jeléül, mint érdemeivel igen csekély arányban álló jutalmul. Ez érintett 5 darab aranyat a szerkesztőség még egyszer annyival szaporítja.

És most engedjen Kegyed egy őszinte kívánságunknak szavakat adni, melyet mind saját nagyrabecsülésünk, mind a közönség részéről történt több oldalú felszólítások gerjesztésének bennünk. Ez évben Kegyed nagyrabecsült arcképét óhajtanók lapjainkban adni, mire nézve bátor vagyok Kegyedet bizalmasan felkérni, hogy ha volna birtokában, a mit bizton hiszek, bármely időbeli arcképe, azt számunkra, ha lehet lemásoltatni, vagy, a mi még jobb, a mi költségtől felküldené méltóztatnék: — ha pedig ez nem volna, úgy hiszem akad a környékben egy photograph, a ki Kegyed becses arcképének megörökítésével nekünk szolgálatot tehetne; az ebből származandó költségeket is természetesen a szerkesztőség fogja viselni. Együttal szíveskednék Kegyed bennünket utasítani, hogy a megfelelő életírás szerkesztésére kit szözltsünk fel. Legkedvesebben venném, ha a puszta adatokat a szerkesztőségnek megküldve, ezeknek kidolgozását a mi őszinte lelkesültégünkre bízná.

Úgy hiszem, nem leend érdektelen Kegyedre nézve *Pákh Albert* barátunk sorsáról némeleket megtudni. Ő mult évi ápril óta *Graefenberg*-ben van, rongált egészségét a vízgyógyomóddal helyrehozandó, a mi eddigi leveleiből ítélve, örvendetes sikerrel is halad előre. Kedélye most is ugyanaz, a mi eddig volt s legszomorúbb napjaiban sem hagyta el soha. Adja az ég, hogy minél előbb ismét mienknek mondhasunk őt. Édes atyját *Kis-Szebenbe* hívták meg lelkesnek.

Azt is érdekesnek találom megszögni Kegyednek, hogy a *«Vasárnapi Ujság»* előfizetőinek száma igen meg fogja közelíteni a tízezret; mely szép siker létrehozói közt Kegyed méltó öntudattal mondhatja magáról: *«quorum pars magna fui!»*

Tartsa meg az ég Kegyedet állandó boldogságban és jó egészségben, hogy olvasó közönségünk sokáig gyönyörködhesék azon tiszta szellemi forrásban, melyet Kegyed nyújt nekik. Minket pedig tartson továbbra is a barátságának éltető napmelegében.

Mely után maradok Kegyednek őszinte tisztelője

JÓKAI MÓR.

Nagytisztelétű, tudós *Edvi Illés Pál* úrnak, a magyar tud. társ. lev. tagjának megkülönböztetett tisztelettel.

II.

Nyílt levél a *«Vasárnapi Ujság»* T. Szerkesztőségéhez. *Julius S. 1855.*

T. Szerkesztő Úr.

Mennyire nyerte meg a *«Vasárnapi Ujság»* olvasó közönségének méltánylását, mutatja előfizetőinek — s azon ingyen olvasóinak nagy száma, kik azt az előfizetők kegyéből odább forgalmazzák, azért az bővebben mutogatni nem szükséges; — de a feletti örömmünket el nem hallgathatjuk, mert a nemzet üdvös érdekében öröm hallgatag nem lehet.

Igaz ugyan, hogy az ingyen kézzel-kézre adás irodalmunk anyagi érdekében azon negatív eredményt idézi elő, hogy az ily olvasók közt igen soknak, s tán a legnagyobb résznek alkalmat ad fillérel sem járulni oly javadalom fenntartásához, melyben részesülni szeretnek s kik az irodalomnak a magában csekély de nemes adót meghozni, különben is ki bírnak. De az ingyenezésnek is csak örvendhetni, mert az irodalom halhatatlan tőkájából oly érték jegyek jönnek ez által forgalomba, melyek előbb-utóbb gazdag kamattal terüldenek vissza nemzetre és irodalomra s mert e részvét a nemzeti érzelem s értelmi fejlődés hévmérője.

Midőn *Parnantier* legelsőben ültette át Franciaország földébe az addig nem ismert burgonya első példánydarabkát s jól sikerült termesztése, keletet és utánzást semmi rábeszéléssel sem kapván, kartásra egykor lelkesedve jelenté, hogy burgonyaültetvénye meglapotott — örömkönnyezve kiált fel: «megvan, a mit akartam, a nép tápszere

kapott; károm a várt nyeresémet!» S nem csalogozott. A burgonya csakhamar nagy kelendősségre kapa, s *Parnantier* mellét aranyból készült burgonya-éremjellel díszíté a nemzeti közméltányság.

Midőn tehát a *«Vasárnapi Ujság»* irányában azon örömmilatkozatunkkal lépünk ki és pedig nem bókúl, mert arra Önnek T. Szerkesztő Úr, semmi szüksége, nekünk semmi okunk, nem marad egyéb óhajtanunk, minthogy az ujság olvasó-köre kapjon hova tovább nagyobbulást és hogy benne közkezdességű írói közt szeretett *Edvi Illés*ünk becses nevével gyakran találkozassunk.

Isten önnel T. Szerkesztő Úr!

Tobben Erdélyből.

Közléstesi: RONA BÉLA.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET

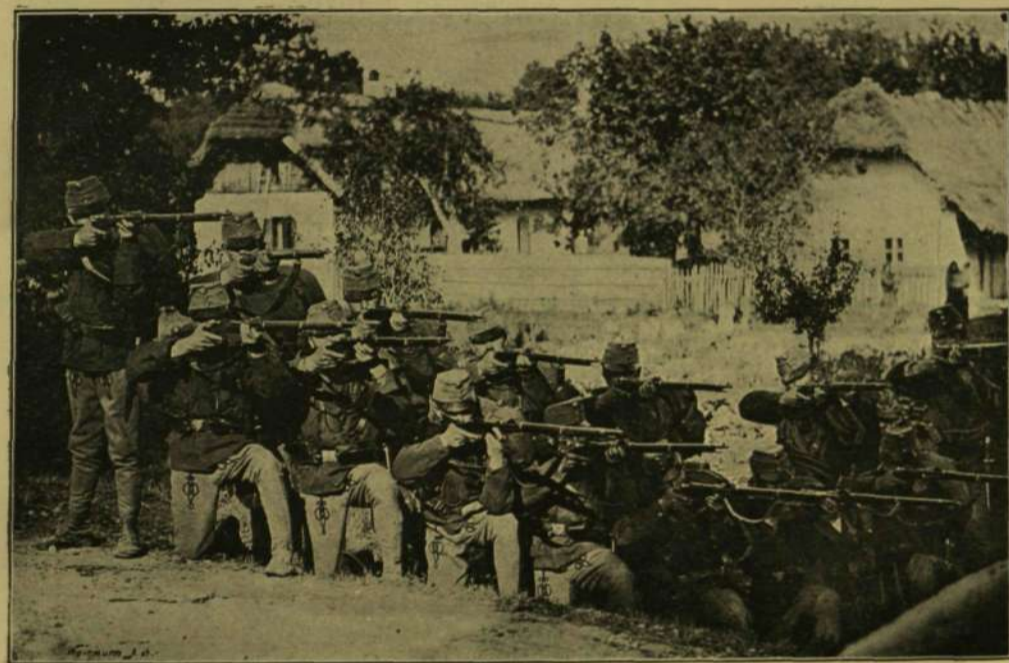
Mai számunkban *Verne* Gyula, az annyira kedvelt francia író *«Bombarnac Claudius»* című legújabb regényének közlését kezdjük meg, melynek magyar kiadási jogát a *«Vasárnapi Ujság»* szerezte meg, s a melyet a francia kiadás nagyszámú érdekes képeivel díszítve közlünk. *Verne* Gyula a *«Kárpáti kastély»* regényes rejtelmű után egy francia hirlaptudósító — *Bombarnac Kladius* — utazását és kalandjait írja le azon a vasuton, a mely a Kaspai-tenger partjait köti össze *Pekinggel*, a khinai birodalom fővárosával. Az, hogy e vasutnak

csodákban való hitről szól. Mindezek nálunk is meglátszanak a krónikákban, az egyházi költészetben, s igazi alkotásra, vagy egyéni jellemzésre erőtlenségek. Másról e kor költészetét a lovagokkal foglalokozik, de nálunk semmi nyoma a költészetben se *Nagy Lajos* olaszországi, se *András király* kereszties hadjáratainak; *Hunyadi János*ról is csak a szerb paraszt énekel. Csak *Mátyás király*, ki már a renaissance

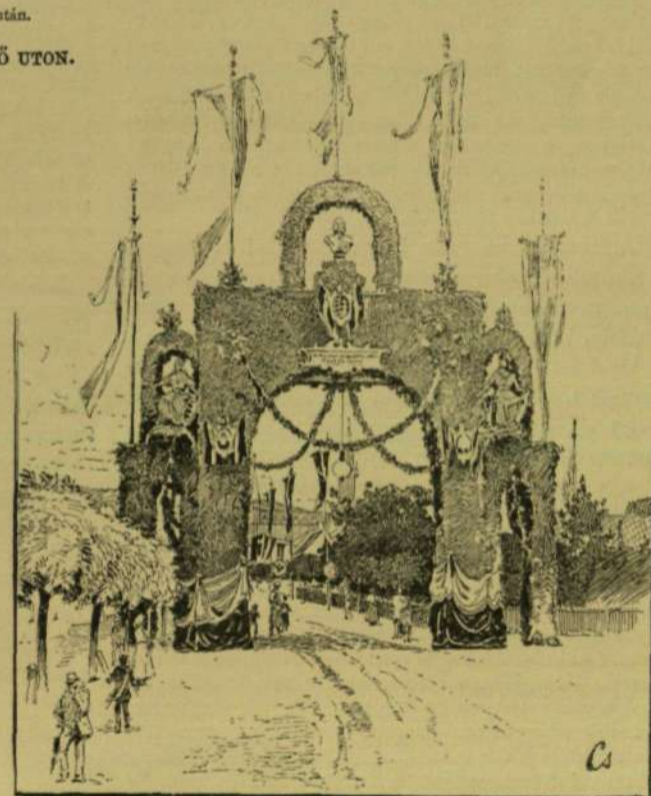
Erdélyi M. fényképe után.

DIADALKAPU A KIRÁLY LAKÁSÁHOZ VEZETŐ UTON.

Knebel Ferenc és Jenő fényképe.

MAGYAR GYALOGSÁG VÉDELMI TŰZHARCZBAN KÖZSEG KÖRNYÉKÉN.

Erdélyi M. fényképe után.

KÖZSEG VÁROS DIADALKAPUJA.

ez idő szerint még egy harmadrésze is alig van kiépítve, legkevésbé sem akadályozta az ép oly szellemes, mint leleményes író, hogy hősét és egy egész nemzetközi uniótársaságot el ne utaztassa kényelmes kocsiokon a mennyei birodalom végig, Ázsia keleti partjára. Ez a költői fogás bizonyára épen nem fogja zavarni az olvasót a könnyű tollal, merész fantáziával, szeretetreméltó humorral irt és kalandokban gazdag utleírás élvezésében. A magyar közönség régi kedvence, *Verne* Gyula tola alól már régóta nem került ki ily vonzó és az első laptól az utolsóig érdekesítő olvasmány.

A *«Budapesti Szemle»* októberi füzeté a következő tartalommal jelent meg.

A *«Zsidók és az antiszemita áramlat»* című nagyobb dolgozat első közleménye nyitja meg *S. J.*-től, ki *Leroy-Beaulieu*nak Párisban megjelent, s a kérdéssel mélyen foglalkozó könyvét ismerteti bő kivonatban. Második közlemény: *«Berzsenyi írói ezéjái»*, mutatvány dr. *Váczky János*nak az akadémia megjelölt *Berzsenyi* életrajzából. A füzetet jellemzi *Berzsenyi* öntudatos költői törekvését, s idéz leveleiből is, melyekben *Berzsenyi* azt fejtegeti, miként éri el ezéjait a költő. Nagyobb dolgozat első része *«A magyar irodalom főirányai»* *Riedl Frigyes*től, ki a most megjelent bevezető részben a renaissance korszakig terjedő szellemi életéről, a vallásos áhitatról, naiv megnyugvásról, a

sance fényében jelenik meg, tükröződik vissza költészetünkben. Az *«Előítélet és fölvilágosultság»* című spanyol elbeszélés *(Caballerótól)* a füzetben véget ér. A költemények közt a szerkesztő, *Gyulai Pál* egy alkalmi szatirájával találkozunk. *«Írói recept»* a czime (ad notam *«Poétai recept»*) és a mai nyelvjavítókat gúnyolja:

Látóhatár, évad, jároka, szélhámos,
Lesőhely, utvesztő, ünnepszeg, pénztáros,
Mérnök helyett mérő... ha mind egybevésszed:
Jó magyar nyelven írsz, dicsőség a részed.

Mintegy ráadásul: hordár helyett horod;
Ne czifrázz rendjellel, ott a régi ordó.
Mit tanár? Professzor. Mit jellem? Karakter.
Csak ezt érti meg az igaz magyar ember. Stb.

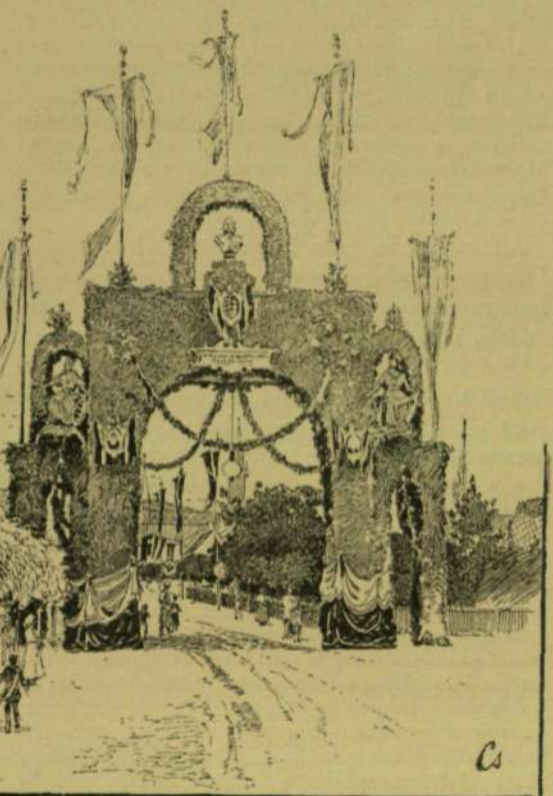
A szépirodalmi közleményeket kiegészíti még *Tennyson* *«Gyermekkorházában»* nagyobb költeményének fordítása *Hegedűs István*tól. Napi érdekű czikk: a *«Valuta rendezés és aranyagio»* *Tisza István*tól. *Téglás Gábor* pedig a bosnyák-hercegovinai országos múzeumot ismerteti. A könyvismeretéseket *L. B.* elismeréssel szól *Herman Ottó* legújabb művéről: *«Az északi madárhegyek tájáról»*. A *«Budapesti Szemle»* előfizetési ára egész évre 12 frt, fél évre 6 frt.

Jókai regényeinek képes kiadásából a 14-ik füzet hagyta el a sajtót, mely a *«Magyar Nábob»* folytatását adja, s a szövegek mellett egy szines illusztráció is van benne. Egy füzet ára 40 kr.

Arany illusztrált balladái. *Ráth Mór* illusztrált kiadást rendez *Arany János* balladájából. *Zichy Mihály*, a Péterváron élő kitűnő művész vállalkozott az illusztrációk készítésére, s nehányat már el is küldött a nagy költő fának, *Arany Lászlónak*.

A természettudományi társulat kiadványa. A *«Charafélékről»* (characeae f. cl. *Richard*) terjedelmes monográfiát irt magyar és német nyelven dr. *Filarszky Nándor* s a természettudományi társulat a *Bugát*-alpból jutalmazta és kiadta. A munka nem annyira ennek a mi állóvizünkben gyakorta előforduló növénynek önnálló buvárlatok alapján megirt élettant, mint inkább a magyar botanikai irodalmat bővíti ki s kiegészíti hazánk növényzeti viszonyait feltűntető adatokkal. Mint ilyen a szakkritika is kitűntető elismeréssel fogadta. Ára 2 frt.

Mindennapi bakteriologia, orvosok, gyógyszerészek és orvostanhallgatók részére, írta dr. *Kontúr Béla*, m. k. honvédezedorvos. A 62 oldalra terjedő könyvecské, mely *Gyulán*, *Dobay János* nyomdájában jelent meg, apró kis czikkekből foglalja össze mindazt, a mit a tudomány ismer eddig a fertőző betegségeket okozó bakteriumokról; leírja alakjokat, életmódjokat, a vizsgálati módszereket; a tonyésztesre kedvező talajokat, a bakteriológiai készítmények festését, a fényképezett készítményeket, a különböző szerek hatását, s mindenféle bacillusokat, a levegő, a víz, a talaj megvizsgálását. Hozzáteszi

Erdélyi M. fényképe után.

KÖZSEG VÁROS DIADALKAPUJA.

mindenütt a különböző orvosi és tudományos tekintélyek nézetét. A könnyen tájékozható kis művet a bakteriumok kézi könyvének lehet mondani. Ára 80 kr. s ifj. Nagel Ottó budapesti könyvkereskedése útján kapható.

Közpécsák cím alatt mulattató képes könyv jelent meg *Baróti Lajostól*, az *«Urambátyám»* élelapp szerkesztőjétől, az ifjúság számára. Apró történetek, adomák, tréfák, pajkosságok vannak benne, pattogó versekben, s valamennyi komikus illusztrációval. A hasonló könyveket eddig rendszeresen németből fordították, a német képekhez. *Baróti* mulatságos *«Közpécsák»* könyvét 217 jó karikatúra eleveníti meg, minden lapon legalább kettő. Kiadta *Bozsnyai Károly* könyvkereskedése s ára 1 frt 50 kr.

Színházi hírek. Az operaszínház új igazgatója, *Nikisch Artur* néhány régebb, de értékes operát készült fölleveníteni; ilyen *Abertől* a *«Fra Diavolo»* és *«Fekete domino»*, *Bizet*-től *«Djamilch»*; *Adamtól* a *«Loniameani postás»*, valamennyi a könnyű és finom operai-styl terméke. — A népszínházban szept. 29-ikére új eredeti operetta. — *Duse Eleonora*, a kitűnő olasz drámai művésznő október 9-ikén kezdi meg társulatával hat vendég játékát. Az előadandó darabok: *«Kamelias hölgy»*, *«Váljunk el»*, *«Odette»*, *«Fernande»*, *«Demimonde»* és *«Nóra»*.

Gyomor- és emésztési bántalmak,

székrekedés, hasgörcs, váltóház, lépkór, májdaganat, bőrkürités, eszmér, étvágyhiány, fejfájás, köcsvény és vízi betegség ellen, már számos év óta elismert kitűnő hatásnak **Dr. Lauri** leleti növényekből készült

esodalabdacsai

Egy doboz 50 darabbal és utasítással 50 kr., — 7 doboz 3 frt, 12 doboz 5 frt, 25 doboz 10 frt.

Egyed. készítő: **Beck Béla** gysz. Maros-Vásárhelytől.

Főraktár: Budapest: **Török József** gyógyszer. urnál; továbbá: **Kriegner György** gyógyszer. urnál Kálvin-téren. **Brassó:** Roth Viktor gyógyszerész urnál. **Kaposvár:** Balochay Kálmán gyógyszerész urnál. Postán legkevesebb 2 doboz küldetik és 10 krral több számítatik. Csakis Beck Béla készítményre kérendő, saját aláírásával.

Uj szab.

closet-ülések,

lágmentesen ábra, zománcozott öntövény-csészével; megáztatott légzsámmal és ártalmas szagoktól nyitott árnyékszékkel. Fényesítő üledékével 10 frt. Utánvétel küldetik a készítő által

WOLF SOMA
budapesti eszutor-gyári raktára, Dorottya-u. 2/e.

Képek, Laterna magica számára, scripticon és kód-fényképek-készítékek; áveg-re történő levonásra, minden nagyságban ajánl Hesse műintézete, Lipcsében.

Ganswindt Hermann Schönebergben, Berlin mellett, azoknak, kik első tekintélyektől jónak talál s a berlini csász. szabadalom-hivatal részéről, előleges vizsgálat után szabadalmzárra elfogadott találmányának értékesítésében részt vesznek — 10 márika után 1000 márkát, 100 márika után 10,000 márkát, tehát százszoros nyereséget biztosít. Közeli 400 résztvevő van már; kimerítő részvevőnévsor s részletes közlemények a Magyar Ujság mai számában. — Pénzküldeményekre részleg és nyomtatványok megküldetnek.

1893. okt. 202. sz. 1893. okt.

BUDAPESTI SZEMLE

A M. Tud. Akadémia megbízásából szerkeszti **GYULAI PÁL.**

TARTALOM:

A szidók és az antisemitá áramlat. Leroy-Beaulieu után. (I.) — S. J.
Berzsenyi irói előjaja. — Váczy Jánostól.
A magyar irodalom fő irányai. (I.) Riedl Frigyesztől.
Előítélet és fölvilágosultság. Beszély. Caballero T. után, spanyolból. (II.) — Pathy Károlytól.
Költemények: Irói recept. — Gyulai Páltól. — Gyermek-kórházban. Tennyson Alfréd után, angolból. — Hegedűs Istvántól.
Valutarendezés és aranyagio. Tisza Istvántól.
A bosnyák-hercegovinai országos múzeum. Téglás Gábertól.
Értesítő: Hermann Ottó: Az északi madárhegyek tájáról. — L. E. — Ten Brink B.: Shakspeare. — h. g. — Binder Jenő: Nehány Máttyás királyról szóló trufánk s rokonai. — fg. — Uj magyar könyvek.
Megjelen évenként 12-szer 10 ivnyi havi füzetekben. Előfizetési ára bérmentes küldéssel egész évre 12 forint, félévre 6 frt.
Franklin-Társulat magyar irod. intézet és könyvnyomda Budapest.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

MAGYAR CLASSICUS IRÓK.

- Bacsányi János költeményei válogatott prózai irataival egyetemben. Kiadta Toldy Ferencz 1 frt.
- Bajza József összegyűjtött munkái. Második bővített kiadás. Kiadta Toldy Ferencz. A költő arcképével, 6 kötet 4 frt, vászonba kötve 6 frt, díszkötésben aranyvágással 8 frt.
- Berzsenyi Dániel munkái. Kiadta Toldy Ferencz. Két kötet 1 frt 50 kr., vászonba kötve 2 frt 40 kr.
- Csokonai válogatott munkái. Kéziratok és eredeti kiadások alapján Toldy Ferencz által. Három kötet egy vászonkötésben 3 frt.
- Gyöngyösi István. Válogatott poétai munkái. Közli Toldy Ferencz. Két kötet 1 frt 50 kr.
- Kisfaludy Károly minden munkái. Hetedik bővített kiadás. Sajtó alá rendezte Bánóczy József. A költő arcképével. Hat kötet füzve 8 frt, vászonkötésben 10 frt.
- Kisfaludy Sándor minden munkái. Negyedik bővített kiadás. Szerkeszté Angyal Dávid. A költő arcképével. Nyolcz kötet füzve 12 frt, vászonkötésben 15 frt.
- hátrahagyott munkái. Kiadta Toldy Ferencz. Négy kötet 4 frt 80 kr.
- Kölcsey Ferencz minden munkái. Teljes harmadik kiadás 10 kötetben. 4 vászonkötetben 12 frt, 7 vászonkötetben aranyvágással 16 frt.
- Szentjóni Szabó László költői munkái. Összeszedte Toldy Ferencz 1 frt.
- Verseghy Ferencz költeményei. Összeszedte Toldy Ferencz 1 frt.
- Virág Benedek minden munkái. A költő arcképével. Uj olcsó és teljes kiadás, 6 kötet 4 frt. Díszkötésben 8 frt.

Üzlethelyiség-változás.

Van szerencsénk a nagyérdemű vevőközönség tudomására hozni, hogy 1803 óta fennálló vászon-, kész fehérnemű- és szövöttáru-raktárunkat (eddig IV., váczí-utca 5. sz. „YPSILANTI“-hoz)

IV., Városház-tér 8. szám alá

a volt Ádám és Éberling czég helyiségébe helyeztük át. A csödtömegtől a még fennmaradt áru-raktárt mintegy 150,000 forint értékben igen kedvező feltételek mellett vettük át és fogjuk, ameddig a készlet tart, elarúsítani, másrészt a végeledott cikkek új áruval pótoltatván, a legjobb alkalom kínálkozik

menyasszonyi kelengyék és házi szükségletek olcsó beszerzésére.

Ezen kiváló beviselési alkalmat becses vevői szives figyelmébe ajánljuk

KOLLARITS JÓZSEF ÉS FIAI.

Legnagyobb választék mosó-ruhaszövetekben, olcsó árak mellett.

7312. sz. C. J. 1893.

Értesítés.

A cs. és kir. közös hadügyminiszteriumnak 1893. évi június hó 25-éről, 12. osztály 1863. sz. alatt kelt rendelete folytán a katonai-kincstári javaknak eluvarozása végett és pedig a vidéki vonalakon, továbbá a helyőrségekben és a táborozási állomásokra a hadbiztosság kerületében a cs. és kir. hadsereg részére 1894. évi január hó 1-étől 1894. évi esetleg 1896. évi december hó végeig szóló időtartamra az írásbeli ajánlattárgyalások a következők megjelölt helyeken és napokon mindenkor délelőtti 10 órakor fognak megtartatni és pedig:

a tárgyalás meg fog tartatni		A tárgyalás napja	mely állomások (helyőrségek) számára
állomáson	k i n é l		
Órkény		2.	Órkény (órkenyi lövőtér)
Baja	a katonai	5.	Baja
Czegléd	állomás parancsnokságnál	6.	Czegléd, Abony, Alberti Irsa
Szabadka		9.	Szabadka, Jankovác, Zenta
Budapest	az élelmezési raktárnál	12.	Budapest, Rákos-Palota, Pilis-Csaba
Zombor		13.	Zombor, Stanisics
Ujvidék		16.	Ujvidék
Székesfehérvár	a katonai	17.	Székesfehérvár, Paks
Tolna	állomás parancsnokságnál	19.	Tolna
Szolnok		20.	Szolnok
Pécs	az élelmezési raktárnál	24.	Pécs, Mohács
Kaposvár	a katonai állomásparancsnokságnál	26.	Kaposvár

A rendszerint bélyegzett ajánlatok — a külön borítékban benyújtandó bánatpénzzel — a tárgyalási nap délelőtti 10 óráig az illető hivatal- vagy intézethez küldendők, melynek a biztosítási tárgyalás meg fog tartatni.

A közelebbi feltételek és az ajánlati minta az ezen biztosítás számára külön előkészített, a hadtestbiztosságnál, az élelmezési raktárnál Budapestben és Pécsen a katonai állomásparancsnokságoknál meglévő feltételi füzetben és a szeptember 15-éről kelt eredeti hirdményben betekinthetők.

Budapest, 1893 szeptember 15-én.

A cs. és kir. 4. hadtest hadbiztossága.

Wasmuth
tyukszemgyűrű
az órában.

3x24 óra alatt eltávolít minden tyukszemot.

Egy óra ára 60 kr., vidékre 80 kr. beküldése mellett bérmentve küldetik. Magyarországi főraktár Budapest, Király-utca 12. szám, Török József gyógyszerháza.

Kwizda-féle
köszvényfolyadék
Egész palaezkkal 1 frt o. é., fél palaezkkal 60 kr.—Kapható minden gyógyszerárban.—Főletét: ker. gyógyszer. Kornenburgban. Magyarországi főraktár Bpest Török József gyógyszer.

Legjobb és Leghírnevesebb
Pipere Hölgypor
La VELOUTINE
Különleges Hölgypor
BISMUTHAL VEDETIVE
CH. FAY, ILLATZERÉSI
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS

1893. vetőgép-versenyénél Felső-Attrakon semét első díj! 1893. füllentőkért bécsi kiáll. táson ezüst érem!

KÜHNE E.
gazdasági gépgyára Mosonban.

Főraktár: Budapest VI. ker. Váci-körút 21. szám.
Ajánlja általan kedvelt és egyszerű szerkezetük folytán felülmulthatlan és több mint 13,500 példányban elterjedt

HUNGARIA és JUBILEUM-DRILL sorvetőit, egyetemes két és három vasu ekéket.

Laacke-féle kitűnő szántó-föld-boronákat, 12 nagyságban.

Laacke-féle kitűnő rétboronákat. Rostákat és konkoly-választókat. Szelelő magtár-rostákat. (Különösen figyelemre méltó!) Venzky-féle takarmány-fülesztő. Szeleska- és répvágók stb. stb.

Melyik lapra fizessünk elő?

Gazdag tartalmánál, nagy terjedelménél fogva a legolcsóbb magyar lap az

„EGYETÉRTÉS“

a mely ez évben immár 27-ik évfolyamába lépett. Ez a magyar olvasó közönség lapja. Hiteles forrásból származó értesüléseinek gyorsasága, alaposága és sokasága, rovatainak változatosága, kitűnősége, a különböző olvasmányok gazdag tárháza tették az «Egyetértés»-t népszerűvé.

Az országgyűlési tárgyalásokról a legrészletesebb s e mellett tárgyilagos hí tudósítást egyedül az «Egyetértés» közöl.

Gazdasági rovata elismert régi tekintélynek örvend. A magyar kereskedő s gazdaközönség nem szorul többé idegen nyelvű lapra, mert az «Egyetértés» kereskedelmi s tőzsdei tudósításainak bőségével és alaposá-

gával ma már nem versenyezhet más lap. A kereskedő, az iparos s a mezőgazda megtalálja mindazt az «Egyetértés»-ben, a mire szüksége van.

Változatosan szerkesztett tárezájában annyi regény-olvasmányt ad, mint egy lap sem. Két-három regényt közöl egyszerre úgy, hogy egy év alatt 30—40 kötetnyi regényt, részint eredetit, részint a külföldi legjelesebb termékeket, jó magyar-ságu fordításban kapnak az «Egyetértés» olvasói. A ki olvasni valót keres és a világ folyásáról gyorsan és hitelesen akar értesülni, fizessen elő az «Egyetértés»-re.

Az «Egyetértés» 1893 január 1-én 27-ik évfolyamába lépett s így egyike a legrégebb napilapoknak.

ELŐFIZETÉSI ÁRAI: Egy hóra — 1 frt 80 kr. Félévre — — — — 10 frt. Három hóra — — — — 5 frt. Egész évre — — — — 20 frt.

Felelős szerkesztő: Csávolszky Lajos.

A szerkesztőség: Szerecsen-utca 35. sz. * A kiadóhivatal: Dalszínház-utca 1. sz.

Mutatványszámot a kiadóhivatal ingyen és bérmentve küld.

BUDAPESTEN.

Mutatványszámot a kiadóhivatal ingyen és bérmentve küld.

BUDAPESTI CZÉGEK.

HABITS ANTAL

hangszerész és különleges cimbalom-készítő
a fő- és szekvárosi zenekola szállítója.

Budapest, VII., Erzsébet-körút 42. sz.

Ajánlja szak-
szerű tapaszt-
alatai szerint
javított és sa-
játkezéssel ké-
szített erős
és tiszta
hangu
hangszerek
raktárát.
Szolid
kiállítás!
Jutányos
árak.

czimbalmaikat Arjegyzék kívánatra
valamint mindennemű *ingyen és bérn.*

Legolcsóbb ezüst!

A királyi zálogházban nagyobb részletekben vásárolt régi
ezüstöt eladok, latonkint 1 frt 5 kr.-tól kezdve följebb.
Ugyasint aranyemlék, drágakövek és órák, a legol-
csóbb árakon, nálam folyton raktáron vannak.

HEUFFEL,

Koronaherceg-utca 7. az udvarban balra.

Az 1890. XIV. törvényozikk alapján létesített

**MAGYAR IPAR- ÉS
KERESKEDELMI BANK-
RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.**

Budapest, V., nádor-utca 4. sz.

Teljesen befizetett részvénytőke 8,000,000 frt.

V-VI. ker. főokostály
Podmaniczky u. 2.
(Váci-körút sarkán.)

VI-VII. k. főokostály
Teréz-körút 2.
(Király-utca sarkán.)

TESTORY és FIA

Váci-utca 24. BUDAPEST, Váci-utca 24.
a nagy Kristóf áttelében.

Alapított 1805-ben.

Bel- és külföldi műipar, lámpa, díszmü- és
bőrárúk főraktára.

Hoffmann és Schlosser

butorkereskedők, kárpitosok és disztők

BUDAPESTEN,

IV. ker., Hatvani-utca 11. szám, I. emelet,
(a Neruda-féle üzlet melletti palota).

Képes árjegyzéket *ingyen és bérn.*

Toronyórákat

legolcsóbban, legújabbban és legjob-
ban készít:

Mayer Károly L.

óragyára,
Budapest, VII., Kazinczy-u. 3.
Képes árjegyzék bérmentve.

A „Franklin-Társulat” kiadásában
Budapestben megjelent és minden
könyvtárban kapható:

Melyik erősebb?

Eredeti regény.

Irtja **ifj. Ábrányi Kornél.**
Ára füzve 2 frt.

Hirdetések felvételnek

a „Vasárnapi Ujság” kiadó-
hivatalában, Budapest, IV. ker.

Egyetem-utca 4. szám alatt.

1357. szám.

Értesítés.

1893. évi november hó 3-ikán 10 óraker a cs. és kir. katonai
ágyraktárnál Budapesten az 1894. év folyamán a budapesti had-
biztonság kerületében meggyülemlő rongyok eladása végett bizto-
sítási tárgyalás fog tartatni. E tekintetben bővebb felvilágosítást
nyújt az 1335. számú hirdetmény.

A közelebbi feltételek az alólikt raktárnál betekintheők.

Budapest, 1893. évi szeptember hó 17-én.

A cs. és kir. katonai ágyraktártól.

Kurcz Lipót és Társa

chemigrafiai műintézete,

Budapest, IV. ker., Egyetem-tér 6. szám.

Készít **mindennemű** nyomtatványhoz szükségelt
clichét az egyes esetekben megkivántató legczélsze-
rűbb és legolcsóbb módszer szerint
chemigrafia, phototypia, autotypia, fametszet, fénynyomat, photolithografia, stb.

Vidéki megrendelések
a legpontosabban s aranylag legolcsóbban eszközöltenek

Rövidített levél- vagy sürgönyezim:

GAZDASÁGI GÉPGYÁR BUDAPEST.

Gazdasági Gépgyár részvény-társulat

BUDAPESTEN.

Gyártelep: Külső Váci-út 7. szám.

Ki mint vet:

úgy arat.

Minden gazda, a ki a legelőnyösebb szerkezetű
vetőgépek beszerzése iránt érdeklődik, kimerítő
felvilágosítást nyerhet gyárunk igazgatóságánál.

Terjedelmes árjegyzékkel, a gazdaság összes ágazatá-
ban szükséglenő gépezetekről, díjmentesen szolgálunk.

41. SZÁM. 1893.

BUDAPEST, OKTÓBER 8.

40. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félre — 6.

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt
félre — 4.

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.—
félre — 2.50

Külföldi előfizetéseknél a postallag
meghatározott vitellő is csatolandó

A KÖSZEGI NAGY HADGYAKORLATOKRÓL.

Katonai tudósítónktól.

A KÖSZEGI nagy hadgyakorlatok befejezése
után azok értékére nézve leginkább az
európai katonai sajtó ítélete érdekelhet
bennünket; ez pedig abban foglalható össze,
hogy az osztrák-magyar hadsereg úgy belszer-
kezetére, mint felszerelésére nézve a jelenkor
magaslatán áll. A vezérkar intézkedései min-
denütt helyeseknek bizonyultak, fényes tanú-
jele volt ennek például az, midőn Rheinländer
táborszernagy ellenfelét egy sikerült oldal-
menettel visszavonulásra kényszerítette. Oly
helyesen volt ez rendezve, hogy valóságos há-
borúban is tökéletes sikerű lett volna.

A mi pedig ránk magyarokra nézve a leg-
örvendetesebb, az, hogy a magyar honvédség
minden tekintetben kitűnőnek bizonyult. Az is
nagy megnyugtatónkra szolgálhat, hogy a
közös hadsereg kereteibe beosztott magyar hon-
védség működését a két nyelven kiadott
parancsok meg nem zavarták, s hogy a
honvédgyalogság és lovasság a közös had-
seregnek hasonló két fegyvernemével tel-
jesen egyenértékű.

A három fejedelem s a kíséretükben je-
len volt számos tábornok egyhangulag
akkép nyilatkozott, hogy a honvéd lovas-
ezredek ember- és lóanyaga, valamint
kiképzetése kitűnő és bármely európai
sereg lovasságával bátran kiállja a ver-
senyt.

A fiatal német császár, mikor nem a
nevét viselő 7-dik huszárezrednél tar-
tózokodott, többnyire olyan pontokon
szállt le lováról, honnan királyunk-

kal együtt kellőleg figyelemmel kísérhette a csa-
patok mozdulatait. Ilyenkor rendszeren hosszú
kettős tábori látcsövet használt, melyet köny-
nyebbség okáért egy alumíniumból készült áll-
ványra szokott támasztani.

A nagy hadgyakorlatok alkalmával a gyalog-
ság harcászatainak különféle mozzanataira nagy
figyelmet fordítottak, a mennyiben az ismétlődő
puska s a füstnélküli puskapor a gyalogság
eddig működésében oly változást idézett elő,
melyet a tiszték, valamint a legénység is csak
hosszabb gyakorlatok után sajátíthatnak el.

A gyalogsági harcban a csatároknak ügyes
és bátor magatartásától függ a derék-csapat
sorsa. Mihelyt a csatárlánc összerúgódott meg-
szakadt, s az ellenség az abban támadt héza-
gon át előrenyomult, a többi csatároknak vissza
kell vonulniok. Erdős-bokros terpeken a csatá-
rok működése sok nehézséggel jár, mivel az
ellenfélnek mozdulatait, számát és irányát a fák,
vagy sűrű bokrok elfedik. Az elővéd (avantgarde)

vezényletének nagy óvatossággal kell történnie,
mi szintén a csatárok ügyességétől függ. A mely
csapatot elővédét az ellenség meglepte, vagy
elfogta, annak állása már meg van ingatva,
mielőtt még harezra került volna a dolog. Ezen
okból a csatárlánc vezénylete kemény próbára
teszi a gyalogsági tisztet. Kőszegen a magyar
sorezredek csatárláncainak mozgékonyága s
rendkívüli ügyessége nemcsak a legfelsőbb
hadúr, hanem a fejedelmi vendégek figyel-
mét is magára vonta. Vilmos császárnak külö-
nösen a halk sipolással való vezénylet tetszett
meg, mely eddig csak az osztrák-magyar
seregben alkalmaztatik.

Az osztrák-magyar tüzérség, mely a kőszegi
hadgyakorlatok alkalmával harmadfélszáz ágyú-
val volt képviselve, szintén rendkívüli mozgé-
konyásával tünt fel, lovas útegei a meredek
dombokon és hegyoldalokon is teljes gyorsasá-
ggal vágattak fel s alá, a nélkül, hogy csak egy
ágyú is fennakadt, vagy feldőlött volna, mi,
tekintve, hogy az Uchatius-ágyúk tal-
pai tisztán vasból vannak, — minden-
esetre nagy gyakorlottságról és ügyes-
ségről tanuskodik.

Woronin ezredes, az orosz követtség
katonai attaséja, különös érdeklődéssel
nézte a déli hadsereg tüzérségét, midőn en-
nek lovas útegei a nagy-baromi magas-
latokat ellepő lovas-
ság nyomában vág-
tatva haladtak lefelé.
A füst nélküli löpor
alkalmazása az egyes
útegek, vagy egész
tüzérségi osztályok
által elfoglalt állások
szemmel tartását le-
hetővé tette. Az úte-
gek elővonulása és
a tüzelés megkezdé-
se közt rendszeren két
percz telt el, míg a
német és francia

Chernel István pillanatnyi fényképe után rajzolta Jantzyk JMatyás.
VILMOS NÉMET CSÁZÁR, A MINT A KÖSZEGVIDÉKI HADGYAKORLATOKAT SZEMLÉLTI.